

zseeti

HÍRADÓ

XXV. ÉVFOLYAM, 12. SZÁM

ÁRA: 1,50 FORINT

1981. MÁRCIUS 21.

AZ ELMÚLT HÉT

A HILTON SZÁLLÓBAN SAJTÓÉRTEKEZLETET TARTOTT Mark R. MacGuigan kanadai külügyminiszter. MacGuigan, akinek személyében Kanada diplomáciájának vezetője első ízben járt hazánkban, fontos és sikeres eseményként értékelte magyarországi tárgyalásait. A kétoldalú kapcsolatokról szóló megbeszélések érintették az észak-amerikai ország részvételét a magyar népgazdaság ötéves tervében, és jelentős előrehaladást értek el egy konzuli egyezmény kidolgozásában. Ennek része volna egy jegyzőkönyv a kettős állampolgárság kérdéséről.

— Azt senki sem várhatta — mondta a külügyminiszter —, hogy a magyar és a kanadai vélemény meg-egyeznek a világ valamennyi fejleményét illetően. De egyetértés volt a legalapvetőbb célok tekintetében. Azokban a kérdésekben, amelyekben eltértek a nézetek, az eszmecsere igen hasznosnak bizonyult.

A külügyminiszter többek között kitért Leonyid Breznyevnek, az SZKP XXVI. kongresszusán elhangzott bekezdéseire is. Kanadai álláspont szerint — mondta — üdvöznölni kell a tárgyalásokat, a kelet-nyugati párbeszédet. Megfelelő időben szükség lesz az Egyesült Államok és a Szovjetunió vezetőinek csúcstalálkozójára is, amit jól kell előkészíteni. A külügyminiszter közölte: az a tény is, hogy személyében kanadai politikus látogatott Magyarországra, bizonyítja, hazája érdekelt az enyhülésben, a kapcsolatok fejlesztésében.

A KISIPAR FEJLESZTÉSÉRŐL TÁRGYALT, a szesz italok árának jelentős emeléséről döntött és az ország gazdasági helyzetét elemezte a lengyel kormány.

Az ülés végén Wojciech Jaruzelski hadsereg-tábornok, a kormány elnöke kijelentette: az ország gazdasági helyzete továbbra is igen nehéz. Ha tovább rosszabbodik, ha csökken a nyers- és alapanyagok termelése, ha csökkenteni fog a nyersanyag beszerzését szolgáló export, akkor „a termelést azokra a területekre kell majd korlátozni, amelyek nyers- és alapanyag-ellátása biztosítható”. Ennek megfelelően át kell alakítani a gazdaság szerkezetét, át kell csoportosítani a munkaadókat az ágazatoknak a javára, amelyek a legürgyebb piaci, mezőgazdasági és exportigényeket elégítik ki. A kormányfő közölte, hogy a munkaadó-átcsoportosítását a szakszervezetekkel egyetértésben hajtják végre.

Mieczyslaw Rakowski miniszterelnök-helyettes közölte, hogy a radomi konfliktus rendezése nehéz feladat volt, mivel nemcsak személyi kérdésekről, hanem a többi között 1976 óta felgyülemlt gazdasági problémákról volt, illetve van szó.

IRÁNBAN ÁLLAMOSÍTOTTÁK A KÜLKERESKEDELMET. Az erről szóló törvénytervezetet jóváhagyta a parlament.

Khomeini ajatollah rádió- és televíziós beszédében megerősítette Banisadr államfőt elnöki és hadsereg-főparancsnoki tisztségeiben, és ezzel — legalább átmenetileg — ismét „egyensúlyi helyzetbe” hozta a belső harcot vívó iráni politikai erőket. Elrendelte továbbá egy háromtagú bizottság megalakítását azzal a feladattal, hogy ellenőrizze a sajtó munkáját, és gondoskodjék arról, senki se sértegethesse az ország politikai vezetőit.

JASSZER ARAFAT, A PFSZ ELNÖKE kifejtette, hogy Izrael arafatnyú agressziót készít elő Dél-Libanon ellen. A támadás tervét amerikai—izraeli megállapodás keretében hagyták jóvá Samir külügyminiszter legutóbbi washingtoni látogatása idején. Haig amerikai külügyminiszter — folytatta Arafat — Izraelt bízza meg azzal, hogy a nemzetközi terrorizmus ellen indított kampány ürügyén csapást mérjen a palesztin ellenállási mozgalomra.

Hafez Asszad elnök üzenetével Szaúd-Arábiába érkezett Abdel Halim Khaddam szíriai külügyminiszter. A damaszkuszi diplomácia vezetője a továbbiakban Kuwaitba, Katarba és Bahreinba is ellátogat. A körút célja, az elnök üzenet tartalma egyelőre nem ismeretes.

Sajik El Vazzan libanoni miniszterelnök rámutatott, hogy azokat a belső és külső erőket terheli a felelősség a dél-libanoni és a bejrúti feszültség kiélezéséért, amelyek szeretnék meghiúsítani a szíriai—libanoni csúcstalálkozón létrejött pozitív megállapodásokat.

AZ ÉSZAKNYUGAT-AFRIKAI TÉRSÉGBEN feszültebbé vált a helyzet, miután Mauritániában katonai államcsíny vertek le. Algéria és a Nyugat-Szahara területi integritását védelmező Polisario Front vezetői állásfoglalásaikban egyetértettek a mauritániai katonai kormányzat nézetével, hogy az elvetélt államcsíny végrehajtói mögött Marokkó áll.

Algéria azzal vádolta Marokkót, hogy „terjeszkedő politikával veszélyezteteli Mauritánia függetlenségét és biztonságát”. A Nyugat-Saharában állomásozó marokkói megszálló erők ellen küzdő Polisario Front egy Algírban közzétett közleményben szolidaritásáról biztosította Mauritániát.

Marokkó elutasította a szomszédos országok vezetőinek vádjait, és tagadta, hogy bármi köze volna az államcsínyhez. Megfigyelők ugyanakkor felhívják a figyelmet, hogy újabban a rabati vezetés azzal vádolta Mauritániát: területéről indulnak ki a Polisario Front egyes akciói, és a Polisario Front jelentős egységei Algériából „áthelyezték támaszpontjaikat” Mauritániába, ami Rabat szemében „szükségesség” tette a puccskísérletet, valószínűsítve benne szerepét.

A kormányzó katonai bizottság az államcsínykísérelt leverése után lezárta az ország határait. A főváros repülőtere nem fogad gépeket. Továbbra is érvényben van a kijárási tilalom.

Diktátor az elnöki palotában

Santiago de Chilében az utóbbi hónapokban felgyorsult az elnöki palota, a Moneda újjáépítése, sietve igyekeztek befoglalni a bombák és géppisztolysorozatokat ütötte sebeket. A sebeket, amelyeket a puccsista katonák ejtettek még 1973 szeptemberében, amikor meggyilkolták az ország alkotmányosan választott elnökét, Salvador Allendét. A nagy sietség oka az volt, hogy új lakó költözött a szomorú emléktű palotába: Augusto Pinochet.

A diktátor nyilván nem ringatja magát abban az illúzióban, hogy elnöki mivoltának törvényesítéséhez elegendő, hogy elfoglalta a törvényes államfőt megillető rezidenciát. Am semmivel sem volt meggyőződőbb a tavaly szeptember 11-én, a fasiszta puccs évfordulóján rendezett „népszavazás” sem. Igaz, a börtönnel, pénzbüntetéssel, munkahelyük elvesztésével fenyegetett chileiek állítólag 67,5 százaléka igennel szavazott a legitimitását alapozó fasiszta rendszerre. Chilei jogászok egy testülete, a „24-ek bizottsága” azonban részletesen felsorolta a törvénysértéseket, amelyek erkölcsileg és jogilag egyaránt semmissé teszik a szavazás eredményét.

Az alternatívát nem kínáló „népszavazás” egyszerre volt hivatott dönteni az új alkotmány tervezetéről, a katonai uralom majd két évtizedes meghosszabbításáról, s Pinochet önjelölt elnökségének szentesítéséről. A meglepőnek aligha nevezhető eredmények kihirdetésekor Pinochet örömmámorában is éberségre intett: „Ez második győzelmünk a marxizmus felett. Am az elenséget még nem távolítottuk el véglegesen.”

A most életbe lépett új alaptörvény Chile történetében példátlan superhatalmat ad az elnök kezébe. Az „átmenetinek” titulált 17 éves időszak — amint azt a Chile-America című folyóiratban egy tanulmány kimutatja — csupán a jelenlegi helyzetet állandósítja. Nem oldják fel a rendkívüli állapotot, továbbra sem működhetnek a pártok, korlátozzák az alapvető szabadságjogokat, a szakszervezetek jogait.

Luis Corvalán, a Chilei Kommunista Párt főtitkára Allende választási győzelmének tavalyi évfordulóján harcos programot hirdetett meg: „A fasiszta teremtette körülmények között a népek — jogai és szabadsága védelmében — nem marad más útja, mint minden lehetséges módon és eszközzel harcolni, beleértve a nyíltan erőszakos eszközöket is.” Nagy jelentőségű, hogy a Népi Egység pártjai közül nyolc tavaly decemberben egységnyilatkozatban határozta meg a küzdelem folytatásának útját.

Tökés és fejlődő országok csúcstérkezelete

A bécsi Hofburgban 11 ország külügyminiszterének részvételével megtartotta első ülését az iparilag fejlett, illetve a fejlődő országok tervezett csúcstalálkozója előkészítő konferencia. Az ülésen a házigazda, Bruno Kreisky kancellár elnökölt.

A sajtótájékoztató az osztrák kormányfő, valamint Jorge Castaneda mexikói külügyminiszter bejelentette, hogy az eredetileg június elejére tervezett csúcstalálkozót későbbi időpontban, várhatóan október 21—22-én rendezik meg Mexikóvárosban. A mexikói diplomácia vezetője elmondta,

A junta legfőbb gondja mostanában a „terrorizmus” elleni harc. A népszavazás előtt megszorított ellenzéki megmozdulások letörésére újabb tiszogató hadjáratot indítottak. Különösen gyakoriak a házkutatások és az átfésülő hadműveletek az év eleje óta, mióta fokozták aktivitásukat a városi gerillák. Szabotázsakciók, követés- és templomfoglalások, éhségstrájkok követik egymást. Ezzel az ürügyel nemrégiben antiterrorista különítmény alakult; egy szélsőbaloldali gerillaszervezet, a Baloldali Forradalmi Mozgalom (MIR) öt tagjának letartóztatásakor pedig törvénybe iktatták: háborús véstörvények lépnek életbe a katonákat vagy csendőröket támadó terrorista ellen. Az új egyetemi törvény katonai rektorok fennhatósága alá helyezi a mozgolódó diákokat.

A rezsim, törvényességének fő bizonyítékaként a gazdasági fellendülés számadatait sorakoztatja fel. A növekedési ütem valóban magas, tavaly például 8 százalékos volt. Am a chicagói iskola gazdasági filozófiája — a gátlástalan szabadverseny — leginkább a külföldi monopóliumok kedvez, amely nemcsak visszazserzte, de tovább is szélesítette pozícióit — a hazai ipar rovására. A madridi El Pais adatai szerint naponta hétmilliárd dollár ömlik az országba, ötmilliárd áramlik viszont ki a külföldi adósságok törlesztésére. Csökkent, de még mindig 40 százalékos körüli az infláció, a munkanélküliség az erősen kozmetikázott hivatalos adatok szerint is 13 százalékos körüli. A növekvő szociális elégedetlenség ellensúlyozására Pinochet nagyszabású és teljesen irreális lakásépítési tervet hirdetett meg (9 év alatt 900 ezer lakás felépítését ígérte).

Pinocheteknek kedveznek mostanában az amerikai kontinens légköri viszonyai is. A rezsim felújította a kapcsolatokat Peru újdonsült polgári kormányzatával, amely a haladó érzelmű tisztektől vette vissza a hatalmat. Szorosak az együttműködés számai Bolívia puccsista uraival, akik a pinocheti forgatókönyv alkalmazásával torpedózták meg országukban a demokratikus kibontakozást. Barátai a viszony Brazíliával, s csupán Argentínával nem tudnak megegyezni a határvitában.

Bár az új politikai irányvonalat újcsofolgató washingtoni adminisztrációt kevésbé kellett Pinochetnek győzködnie a konzolidáció eredményeiről, ez mit sem változtat a tényleges helyzeten. Hiába az ünnepélyes költözködés a Monedába, hiába a népszavazás, ez a látszalkotmányosság még fűgefalevélnek sem elegendő.

hogy a hasaltást a találkozó részt venni szándékozó amerikai kormány kérte, mivel a június dátum túl korai az újonnan hivatalába lépő Reagan-adminisztrációhoz ahhoz, hogy nagyobb horderejű gazdasági kérdésekben állást tudjon foglalni.

Kreisky kancellár szerint az immár második előkészítő értekezlet résztvevőinek véleménye: fontos lenne, hogy a Szovjetunió is képviseltesse magát a mexikói csúcstalálkozón. Tervezik egyébként, hogy a Kínai Népköztársaság kormányának is felkínálják a részvétel lehetőségét.

Moszkva választ vár Breznyev javaslatára

Időigényes megfontolás vagy meggondolt időhúzás? — A Nyugat magatartását így latolgatta az elmúlt napokban a szovjet sajtó nem egy cikke, amikor az SZKP XXVI. kongresszusán Leonid Breznyev által előterjesztett nagy fontosságú javaslatok fogadtatását elemezte. A cikkek általában hangsúlyozták, hogy a szovjet vezetés kész türelemmel várni a válaszra, de ennek a válasznak valóban olyan szelleműnek kell lennie, amely elősegíti a párbeszéd felújítását és a vitás kérdések rendezését.

Ugyanakkor felvetették a Nyugat, főként az Egyesült Államok magatartásának nyilvánvaló kettősségét is: miközben Reaganék szavakban fontosnak minősítették a javaslatokat, a tárgyalási készségről beszéltek, tetteik szinte kivétel nélkül arra irányulnak, hogy megnehezítsék a jövődöbéli párbeszédet, illetve annak kezdetéig valamiféle „erőpozíciót” alakítsanak ki Washington számára.

Igy valóban nehéz megítélni, hogy a válasz kése csak az alapos megfontolás, tanulmányozás célját szolgálja-e, vagy inkább azt, hogy az időhúzással megnehezítsék a dialógust.

A Pravda igen világosan részletezte, hogyan értelmezi a szovjet vezetés a közepes hatótávolságú nukleáris rakétafelegyek számának átmeneti befagyaszását. Milyen megoldást javasol arra, hogy ezeket a fegyvereket kiiktassák az európai fegyvertárból, vagy legalábbis lényegesen csökkentés számukat. A cikk válasz volt azoknak, akik minden meggondolás, alaposabb elemzés nélkül azonnal elutasították ezt a

javaslatot, bizonyítván, hogy a Szovjetunió nem valamiféle főieny megszerzésére törekszik javaslataival, hanem ésszerű kompromisszumot ajánl ebben a kényes és veszélyes kérdésben. Hasonlóképpen készen állnak Moszkvában arra is, hogy visszaverjék a sanda gyanúsításokat, amelyek a békejavaslatok mögött valamiféle „ravasz szovjet taktikát” igyekeznek sejtetni, hogy e kezdeményezések iránt gyanakvást, bizalmatlanságot, hintsenek el a nyugati közvéleményben. Elégé világos ma már, hogy a közvélemény jelentős része örömmel fogadta a feszültség csökkentésére irányuló moszkvai lépéseket, s a lejárati taktika most ezt próbálja ellensúlyozni Nyugaton.

Senki sem várja Moszkvában, hogy a Nyugat és mindenekelőtt Washington azonnal kijelentse, máris készen áll a tárgyalásokra —, de azt joggal elvárják, hogy az általános szolamok helyett igyekezzenek mielőbb rátérni a konkrétumokra. Éppen ezért, az érdekeltekhez eljuttatott Breznyev-üzenetek azt a reményt hangoztatják, hogy a nyugati államok kellő megfontolásban részesítik a szovjet kezdeményezéseket, megfelelő választ adnak azokra.

Az érdemi válaszoknak most már meg kell születniük, mert elmaradásuk világhossza tenné, hogy a Nyugat nem kíván előbbre lépni a nemzetközi légkör megújításában. A szovjet vezetés azonban változatlanul bízik abban, hogy az általa nyújtott lehetőséget, a nemzetközi közvélemény segítségével, ki lehet használni erre a célra.

Nicaragua visszautasítja az amerikai vádakat

Miguel Brockmann nicaraguai külügyminiszter bonni sajtókonferenciáján visszautasította azokat az amerikai vádakat, amelyek szerint a szocialista országok Nicaraguán keresztül fegyvereket szállítának a salvadori hazafiaknak.

Az újságírók kérdéseire válaszolva Brockmann kijelentette: — Nem bizonyíthatók azok az amerikai vádak, hogy a szocialista országok beavatkoznak a salvadori eseményekbe. Ez az amerikai kormány fixa ideája. Abból táplálkozik, hogy Washingtonban bármely nép ellenállását szovjet beavatkozás nyomán támadt terrorizmusnak minősít, ha a szóban forgó népi ellenállás nem illik bele az amerikai elképzelésekbe.

Ami pedig az amerikai kormány által sokat emlegetett

külső beavatkozást illeti: a nicaraguai diplomácia vezetője úgy nyilatkozott, hogy „a salvadori eseményekbe kizárólag az Egyesült Államok kormánya avatkozik be. Fegyvereket szállít a juntának. Ez olyan tény, amely nem szorul bizonyításra”.

A nyilatkozat után a bonni amerikai nagykövetség munkatársai lázas akcióba kezdtek. Arról igyekeztek meggyőzni az ottani sajtó munkatársait, hogy a külügyminiszter állításával ellentétben „a szocialista országok, sőt Etiópia is fegyvereket szállít a salvadori ellenállási mozgalomnak”. „Dokumentumként azonban csupán a Washingtonban nemrég kiadott koholmánygyűjteményt tudták megnevezni, amelyet — jellemző — a nyugatnémet sajtó eddig sem fogadott el hitelesnek.

Véget ért az ENSZ-ülésszak

Genfben véget ért az ENSZ emberi jogok bizottságának 37. ülészaka. A hat hét óta tartó tanácskozáson megvitatták az emberi jogok durva megsértését Dél-Afrikában, az Izrael által megszállt arab területeken, s több latin-amerikai országban, elsősorban Salvadorban és Chilében, Guetamalában és Bolíviában. A bizottság több esetben kénytelen volt visszautasítani nyugati államok kísérleteit arra, hogy akadályozzák a vizsgálatokat és levétessek a napirendről a problémákat. Kudarcot vallott az Egyesült Államok próbálkozása is, hogy elterelje a bizottság figyelmét a salvadori junta terrorjáról.

Napirenden szerepeltek még a kisebbségek jogainak biztosításáról, egyebek között a külföldi dolgozók jogi helyzetéről és a gyermekek jogairól intézkedő dokumentumok.

Nyugat-Európa igényt tart a siberiai földgazra

Haig amerikai külügyminiszter „mély aggodalmának” adott hangot amiat, hogy Nyugat-Európa esetleg megállapodásra jut a Szovjetunióval a Szibériai kontinensünk nyugati államaival összekötő gázvezeték megépítéséről. Az amerikai diplomácia vezetője szerint „a terv veszélyes” mert „kiszolgáltatná Európát a Szovjetunióhoz”, a stratégiai fontosságú energiahordozóval történő ellátása terén.

Washingtonban — fűzte hozzá a torinói La Stampa című olasz lap — attól tartanak, hogy az európai NATO-szövetségeseknek a Szovjetunióhoz való szorosabb gazdasági kötődése maga után vonná az Egyesült Államokhoz fűződő viszonyuk meglazulását. Ezért azt tervezik, hogy Schmidt kancellár közelgő látogatásakor további nyomást gyakorolnak az NSZK-ra annak érdekében, hogy ne kössön üzletet a Szovjetunióval.

Nemzeti egységben

Március idusának délutánján fejezte be munkáját társadalmunk legátfogóbb tömegmozgalmának tanácskozása: a *Hazafias Népfront VII. kongresszusa*. Munkáját nagy figyelemmel kísérte az ország. A kongresszus kiemelkedő eseménye volt társadalmi életünknek. Jelezte azt a történelmi folytonosságot, amely összeköti múltunkat a jelennel, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc törekvéseit a ma valóságával. A kongresszuson is szóltak arról, hogy az elmúlt évtizedekben teljesültek azok a célkitűzések, amelyekért elődeink küzdöttek. Ami akkor vágy volt — ma valóság lett: a maga sorsának irányítójává vált nép megteremtette a nemzeti egységet.

A nép és a nemzet jövője iránt érzett felelősséggel tanácskozott a kongresszus. Mert a népfront a párt XII. kongresszusán megjelölt feladatokat — a fejlett szocialista társadalom építését — nemzeti programjának tekinti, és egész tevékenységével cselekvően részt vesz teljesítésében. A kongresszus is kifejezésre juttatta, hogy ez reális program, aminek megvalósításáért érdemes dolgozni. Erre buzdítottak a teremben Kólcsey szavai is: „Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül!” Hozzáfűzhetjük: mindannyiunk javára és hasznára.

Munkások, parasztok, értelmiségiek, alkalmazottak, kispárosok és kiskereskedők, egyházi személyiségek,

magyarok, nemzetiségiek, a népfrontmozgalmak veteránjai, társadalmunk osztályainak és rétegeinek képviselői foglaltak helyet a teremben, és mondták véleményüket az elmúlt évek munkájának tapasztalatairól. Sok tízezer aktivista több éves munkájának gazdag eredményeit összegezték, de nem hallgattak el a gondokat sem.

Igényként fogalmazódott meg: *életünk egészét hassa át a demokratizmus*, váljon tudatos cselekvésünk mozgató rugójává. A demokratikus közélet megköveteli a nyílt vitát, a beleszólást, a részvételt a köz ügyeinek intézésében, a hatalom gyakorlásában, a döntések megvalósításának ellenőrzésében. S hogy ez így legyen, abban a népfrontnak is sok még a feladata, elsősorban a gondolkodás, a magatartás formálásában, a hozzáértők táborának növelésében, a fórumok tartalmi munkájának javításában. Annak a szemléletnek az általánosabbá tételében, hogy az egyén sokat tehet a közöny, a nemtörődömség elleni fellépésében, a személyes felelősség növelésében.

Eredményes munkát végzett a kongresszus. A küldöttek a haza iránti szeretettől áthatva és felelősségtől vezette egységesek voltak az eredmények megítélésében és a feladatok meghatározásában. A távlat biztat, mert a párt politikája irányítja, szervezi népünk munkáját, és támogatja, segíti a népfrontmozgalmat tevékenységét.

A forradalmi ifjúsági napok keretében az országban mindenütt megünnepezték a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 62. évfordulóját.

Megfelelő embert — megfelelő munkakörbe

Az elmúlt években a munkaerő fogalmához szinte automatikusan a hiányt társítottuk, s a közvéleményt a munkaerőhiány okozta problémák foglalkoztatták elsősorban. Most mintha egycsapásra megváltozott volna a helyzet. A munkaerőgazdálkodással kapcsolatban egyre többször kerülnek szóba bizonyos foglalkoztatási nehézségek, sőt az is, hogy a közeljövőben ideiglenesen munkaerőtartalékok is képződhetnek. Azt jelenti-e ez, hogy nálunk is előfordulhat munkanélküliség?

— Nálunk semmiképpen sem lesz munkanélküliség — mondta dr. Olajos Árpád, a Magyar Tudományos Akadémia munkatudományi bizottságának titkára. Egyébként: amint a munkaerőhiány, a munkaerő-főleség is rendkívül viszonylagos dolog. Az az optimális természetű, ha a teljes foglalkoztatottság keretein belül a munkaerő-állomány lehetséges teljesítőképesége teljes mértékben hasznosul. Azaz a munkaerő mennyisége és összetétele a szükségletnek.

HIÁNY, TÖBBLET

— Az 1970-ig eltelt időszakra például a nagyarányú szakmunkaerő-hiány volt jellemző. A képzés és a szükséglet egyensúlyát még nem sikerült megteremteni, s ennek következtében sokan nem képzettségüknek megfelelő munkakörben dolgoztak. Előfordult ugyan a képzettséghöz mérten alacsonyabb színvonalú foglalkoztatás is, de a jellemző inkább ennek a fordítottja volt. Mintegy háromszázezer szakmunkás foglalkozású dolgozónak nem volt szakmunkás-képesítése, s csaknem ugyanennyi volt azoknak a szellemi dolgozóknak a száma is, akik nem végeztek el a középiskolát. A műszaki felső vezetőket egynegyedének, a gazdasági vezetők több mint egyharmadának, az igazgatási apparátus felső vezetői húsz százalékának nem volt megfelelő felsőfokú szakképzettsége. A hetvenes években kezdett kialakulni bizonyos egyensúly, már láthatóak voltak a túlképzés jelei is. Az elmúlt tíz évben ugyanis körülbelül százezer szakmunkás végzett betanított vagy segédmunkát. Ugyanez a jelenség felbukkant a felsőfokú végzettségűek körében is, de ennek mértéke szinte még elenyésző volt.

MÉRNÖKÖK

— Tehát tulajdonképpen semmi más nem történik most, csak ez a tendencia erősödik?

— Nem egészen. Az valóban igaz, hogy jelenlegi oktatási rendszerünkkel adódóan jó néhány területen túlképzéssel kell számolni. Így például, a gépiparban és a fémiparban, a könnyűipari és az építőipari szakmákban. A középfokú és a felsőfokú végzettségűek száma is meghaladja a keresletet. Ezeket a tendenciákat erősíti egyes iparágak, vállalatok termelésének csökkenése, illetve az ebből adódó létszámléptéti kényszer is. E problémák megoldására jelenleg nagyon kevés tapasztalat áll rendelkezésünkre, a zavartalan átírányítást lehetővé tevő intézményrendszer kialakulása is egészen kezdetleges stádiumban van.

— Milyen következményekkel jár mindez a munkavállalókra, illetve a munkáltatókra.

— Valamennyi szakmában nő a megfelelő szakképzettségek aránya, s ez valószínűleg pozitív hatást gyakorol majd a munka minőségére és a munkakultúra színvonalának emelésére. Ami a közép-, illetve felsőfokú végzettségűeket illeti: a képzettségnek nem megfelelő foglalkoztatás — a következő tíz év alatt — feltelezésünk szerint növekszik a műszaki és a mezőgazdasági szakképzettégek között. A műszaki főiskolát végzettek egy része a kedvezőbb szociális elbírálás és a jobb kereseti lehetőségek miatt — persze a csökkenő elhelyezkedési lehetőségek hatására is — az alacsonyabb szintű közvetlen termelésirányítás munkakörébe is elvállalja, kisebb hányaduk pedig szakmunkásként helyezkedik el. Az okleveles mérnökök közül többen az általános gazdasági és műszaki irányítás területén találnak majd munkalehetőséget. Folytatódik a pedagógusok más területre átváltása is.

SAJÁT ÉRDEK

— Elhelyezkedési gondok lehetnek viszont azokban a szakmákban, ahol most kevesebb szakemberre van szükség. Ez elsősorban bölcsészet, természettudományi szakembereket és egyes közgazdászokat érinthet. Bár ezek a szakképzettségek elvileg konvertálhatók, felhasználhatók vállalati szinten is, alkalmazásuk előnyei a vállalati vezetők számára még nem egyértelműek. — A kiváló képességekkel rendelkező dolgozók iránt valószínűleg nagyobb lesz a kereslet. Ebben a konkurrenciában pedig a jobb belső érdekeltégi rendszert kialakító vállalatok előnyösebb helyzetben lesznek.

Mi lesz veled, magyar tenger?

A Balaton sorsa közügyggyé lett. A legfőbb kérdés ma, lehet-e 15 év múlva is fürdeni a tóban?

STARTRA KÉSZEN

Szennyezettségének egyik forrása a Balatont körülvevő ipari üzemek és a mezőgazdaság. Milyen intézkedéseket tettek eddig, hogy kevesebb szennyvizet, műtrágyát és növényvédőt szert eresszenek a tóba? Megtudtuk: a tó közelében levő élelmiszeripari vállalatok máris számos intézkedést hoztak. Így például az eddig felhasználatlan anyagokból új technológiákkal vértisztít, hűslisztet gyártanak, s szó van róla, hogy a vágóhidakon leállítják a munkát és az itteni hűszemleket máshonnan félkész termékeket szállítanak. A boglári, a badacsonyi állami gazdaságok a talajban jobban leköthető műtrágyát használnak, korszerűbb szőlőművelési módot alkalmaznak.

Máté Ferenc, a Biológiai Kutató Intézet igazgatóhelyettese, az iszapkutató irányította:

— Mintegy 5 millió köbméter iszapot fogunk a magyar tengerből kikotorni, főleg a keszthelyi és a sziligeti öbölből. Kicsiny „kutatóflottánk” már várja, hogy kifuthasson a kikötőből. Eddig 6 ezer iszapmentát gyűjtöttünk és Keszthelytől Révfülöpig felrajzoltuk a Balaton iszapterképét.

A tó nem létezik halak nélkül. A Balatoni Halászati Vállalat évente 1200—1500 va-

gon halat fog ki a tóból. Sok-e ez, vagy kevés? Hibás lépés volt-e angolnát a tóba telepíteni, mivel az angolna megesszi a kecskerákot, pedig a kecskerák kedvenc tápláléka az alga?

SZÜNYÖGKÉRDÉS

A halbiológusok tiltakoznak. Salánki János akadémikus, a kutatóintézet igazgatója:

— A Balatonban a ponty, fogas, harcsa, csuka és más ismert halak mellett az utóbbi húsz évben fogásra érett az angolna, a maréna, a fehérbusa. A haltelepítés és a halászat terv szerint történik. Tudni kell; a kecskerák sem eszik mindenféle algát. Ezek a 10—100 mikron nagyságú élőlények teljes mennyiségükben nem etethetők fel. A halak telepítését, illetve fogását kell szabályozni. Természetesen az újabb fajták szigorú vizsgálat alatt „úszkálnak”.

A tó minden élőlénye, a vízben lebegő moszatok, a nádasok lakói, a madarak, a halak és a planktonok billiói szoros kapcsolatban állnak egymással. (A nyaralók például nem szeretik, ha csipnek a szünyögek, ezért permetezéssel irtják őket. De a permetezéssel a nem csipő, árva szünyögek tömegét is kiirtják, pedig azok más élőlények fontos táplálékul szolgálnak.) A tükrös-opálos víz tisztasága nem választható el a levegő tisztaságától és sok más adottságtól sem. A Balaton megmentése: komplex feladat. A mostani tervidőszakban, hozzávetőleg 10 milliárd forintot lehet rá költeni.

Nincs piaci gondjuk...

Telefonon válaszol a mindentudó gép

Az ötezer méter magas hegyek között fekvő perui kisváros polgármestere elsírta magát örömeiben. Aztán a püspök meglocsolta a készüléket szenteltvízzel, s ezzel megtörtént a hivatalos üzembe helyezés.

EGY NAGY ÜZLET

— A 400 megaherzes PCM MULTIPLEX-szel működő mikrohullámú berendezésünk kitűnően vizsgázott a dél-amerikai országban — mondja Kovács László, az Orion műszaki igazgatója. — A hegyvidéki települések között csak nagyon költséges módszerrel tudtak eddig telefonösszeköttetést teremteni, míg a mi berendezésünkkel egyszerűen harminc telefonbeszélgetést lehet folytatni, méghozzá kábelek nélkül, levegőben, mikrohullámok segítségével. Az idén 2 millió dollár értékben szállítottunk ilyen készülékeket Peruba és más tókérs országokba, s jelentős értékben a Szovjetunióknak.

— Egyéb üzlet?

— A színes televízió. Talaly új piacokat kerestünk és találtunk. Argentín partnereink már az idén tízezer készüléket vásárolnak. Ott csak nemrégiben kezdtek a színes adást. Az argentin vállalkozók a napokban felvetették, létesítsünk náluk egy közös színes-tévé-összeszerelő üzemet. Az elgondolások szerint a PAL és NTSC (USA) normájú színes vevőkészülékek alkatrészeit és főbb egységeit mi szállítanánk, az argentin cég biztosítaná az üzemeltetést és a munkásokat. Több ezer színes tévét szállítottunk még Irakknak és kisebb mennyiségűt Elefántcsontpartnak, Jordániának és más arab országoknak is.

végén pedig ennek továbbfejlesztett változatát, amely egy kis lapos zsebszámológép nagyságú készülék infravörös fényével távvezérelhető.

HI-FI-TORNYOK

— Mi a helyzet a Hi-Fi-tornyokkal?

— Most ellenőrzi a KERMI és a MEEI. Jövőhagyás után várhatóan, a második negyedévében megkezdődik a sorozatgyártás.

Úgy látszik, az Orionnak nincs piaci gondja, termékei iránt külföldön és belföldön is nagyobb a kereslet, mint amennyit gyártani képes. Ezért jelentős — 8-10 százalékos termelésbővítést terveznek. Végül egy érdekes új-ság: a tavaszi BNV-n már bemutatásra kerülnek az AM—1200 TD adatátviteli készülékek, amelyek lehetővé teszik, hogy városi telefonon kérhesenek (vagy adhasanak) adatokat, információkat a szakemberek akár az ország másik felében levő számítógéppontok komputeritől.

Mini gyógyszerár Egerben

Ha szükséges, akár három megye gyógyszerigényét is képes kielégíteni az a laboratórium, amely a próbauzem után már folyamatosan készíti a különféle pirulákat, kenőcsöket, oldatokat. Az Egerben átadott mini gyógyszergyár vette át a Heves megyei Gyógyszertári Központ belvárosi laboratóriumának szerepét. A korszerűen felszerelt, automata berendezésekkel ellátott üzem az eddigi gyógyszertermelésnek a többszörösét készíti. A laboratórium egyébként rendkívül sokoldalú gyógyszervegyszeri munkára alkalmas. Elsősorban a megye három kórházának állít elő infúziós oldatot, de működik itt analitikai-mikrobiológiai részleg is.

Az új egri „gyógyszergyárban” ötvenen szorgoskodnak az engedélyezett medicínák előállításán. És hogy a gyógyszereszek és az asszisztensek képezhesék magukat, egy 1200 kötetes szakkönyvtár is helyet kapott az épületben.

Doxium szemészeti receptre

A jogosultaknak: térítésmentesen

A cukorbetegknél igen gyakran előfordul, hogy a legfinomabb hajszálerek megpatnának, s mivel a szemben található a legtöbb, ez végső esetben vaksághoz is vezethet. Egyetlen gyógyszer van, a Doxium, melynek használata ezt megelőzheti. Eddig igen drágán jutottak hozzá a rászorulóknak, mivel a svájci gyógyszerdobozonként 52 frankért importáltuk.

Néhány hónappal ezelőtt a debreceni Biogál Gyógyszer-gyár megvásárolta a licencet, s ez tette lehetővé, hogy a cukorbetegek ezután ingyen kapják a drága gyógyszert. Ez a jelentős szociális intézkedés az Egészségügyi Közlöny decemberi számában jelent meg. Az intézkedés előírta azt is, hogy január elsején nyilván-tartásba kell venni azokat a beteget, akik az ingyenes-ségre jogosultak.

Az Egészségügyi Minisztérium gyógyszerészeti főosztá-

lyán Keppinger Miklós főelőadó elmondta, hogy a névsot már megérkezett a gyógyszer-tárakhoz.

A gyógyszert kizárólag a szemészeti szakorvos írhatja fel. Akiknek neve a listán szerepel, azok ingyen kapják, másoknak fizetniük kell a Doxiumért. Budapesten néhány patikában kapható ez az orvosság. (Alkotás u. 1., Lenin krt. 95., Úllói út 121. és Péterffy S. u. 13.)

Keppinger Miklós azt is elmondta, hogy a Biogál az importált gyógyszer háromszorosát tudja előállítani, ezért az ellátás jó lesz. Az országban most kijelölt 23 gyógyszertáron kívül további 220 helyen árusítanak majd Doxiumot. Egyelőre megyeszékhelyenként egy-egy gyógyszertárat, Pest megyében pedig kettőt — Cegléd és Vác-on — jelölték ki e fontos gyógyszer árusítására.

Versenyenben az Oscar-díjért

Beszámolt róla a világsajtó: Szabó István „Bizalom” című alkotása az Amerikai Filmakadémia több száz tagjának szavazata alapján bekerült azon öt játékfilm közé, amely — az Oscar-díjért versenyez! A film rendezője számos nemzetközi sikert mondhat magáénak. Ezek közül csak néhányat említve: az 1966. évi moszkvai nemzetközi filmfesztiválon a nagydíjjal jutalmazták „Apa” című filmjét, a „Tűzoltó utca 25” Locarnóban nyert nagydíjat, a „Bizalom” filmre vitelért pedig a legjobb rendező számára kiírt díjjal tüntették ki a nyugat-berlini filmfesztiválon.

— Gondolom, az a hír, hogy versenyben van az Oscar-díjért, mégis egészen más hatást tett Önre?

— Rendkívül nagy örömet éreztem, hiszen jó dolog, hogy külföldön ezt a produkciót Oscar-díjjal érdemesnek tartják.

— Ismeri-e versenytársainak filmjeit, és milyen esélyt ad a

végső küzdelemben a „Bizalom”-nak?

— A francia Truffaut és a japán Kurosawa alkotását már láttam, a másik két versenyben levőt, a szovjet, illetve a spanyol filmet még nem. Én Kurosawa alkotásának adnám az Oscar-díjat! Nagy, igazi mű. Számomra az is megtiszteltetés, hogy mellette — a nagy öreg mellett — versenyben lehetek.

— Kollégái, a hazai filmművészek, hogyan reagáltak sikerére?

— A napokban valaki a filmgyár udvarán azt mondta: ennek a hírnek minden filmművész, mindenki, aki a filmgyártásban dolgozik örül, mert ez az elismerés az ő munkájuk értékelése is.

— Jelenleg min dolgozik?

— Már befejeztem, s jelenleg a vágóasztalon dolgozom „Mefisztó” című filmemen. Hőse egy olyan — tehetséges — ember, aki ingátag jelleme miatt minden rosszra felhasználható...

A végrendelet tartalma

A végrendelet alakjára vonatkozó szabályok után ismerkedjünk meg a végrendelet tartalmával. Mielőtt azonban erre sor kerül, foglalkoznunk kell egy sajátos és kivételes végintézkedési lehetőséggel: a szóbeli végrendelettel.

A szóbeli végrendelet

Láttuk, hogy az írásbeli végrendelet alakjára milyen szabályok vonatkoznak. Ezek után furcsa lenne, ha az örökösök úgy általában, szóban is végrendeletet adhatnának. Hányszor elhangzik: „ha majd meghalok, minden a tied lesz.” Aztán bekövetkezik a sajnálatos haláleset és az ígértől nem lesz semmi, mert a törvényes örökösök a jogosultak avagy írásbeli magánvégrendelet másnak juttatja a hagyatékot. Tegyük fel, hogy az említett ígért tanúk előtt hangzott el. Ennek alapján megtámadható-e a törvényes öröklés, vagy esetleg az írásbeli végrendelet?

Nem kell különösebb jogi ismeret ahhoz, hogy kitaláljuk: az ilyen szóbeli ígért nem lehet igazi végintézkedés. Hiszen akkor — mivel a vitás esetekben az örökösök nem él — bárki mondhatná: nekem is megígérte! Tehát a szóbeli végrendelettel csúnyán kell bánni, annak ellenére, hogy öröklési jogunk ismeri ezt a végrendeletkezelési formát.

Ugyanis bizonyos esetekben, bizonyos körülmények között sor kerülhet erre. Vagyis: kivételes és időleges végrendeletkezelési forma.

Szóbeli végrendeletet az lehet, aki életét fenyegető rendkívüli helyzetben van és érvényes írásbeli végrendeletet egyáltalán nem vagy csak jelentékeny nehézségekkel tehetne.

Mikor van valaki életveszélyben? Ezt mindig objektíven kell értékelni, nem elég, ha az érintett úgy érzi, de valójában nincs abban. Például a kényszerleszállást végrehajtó repülőgép utasa, az eszméletlen állapotban lévő beteg, aki néhány percre magához tér, avagy a harcba induló katonának nyilvánvalóan életveszélyben van.

Mi legyen a végrendeletben?

Jogunk erre nem ír elő szabályokat. Még az sem feltétlenül szükséges, hogy az örökösök megnevezze az örökösöt. Például — az alakiságra vonatkozó szabályok megtartásával — az a végakarata, hogy X-et kizárja a hagyatékából. Ilyenkor a törvényes öröklés lép előtérbe, a kizárt személy kivételével. (Itt persze közbejöhét a kötelesrész — amit végintézkedés elleni öröklésnek is szoktak nevezni — amellyel a maga helyén részletesen foglalkozunk.)

Tehát a végrendeletnek, bár nem szükségszerű, de rendszerint tartalma az örökösnevezés. Ha több örökös neveztek, fölmerülhet: ki az egyetemes jogutód? (Ennek van jelentősége például a hagyatéki terheket illetően, lemondásnál stb.) Ha az örökösök kifejezetten nem nevezte meg, hogy ki az, akkor az egész hagyatékot vagy annak meghatározott hányadát öröklő személyé válik azzá. Két eset van az örökös — azaz egyetemes jogutód — akinek az örökösök az egész hagyaték jelentős részét tevő egy vagy több vagyontárgyat juttatott, s feltételezhető, hogy akarata szerint a terhek viselésében is osztoznia kell. (Ha többen öröklőnek egyenlő arányban, mindegyik örökös a maga részarányában felel a hagyatéki terhekért is.)

Hogy ezzel miért foglalkozunk, azt világítjuk meg egy példával. A végrendelet szerint X örökli az egész hagyatékot, amelynek mondjuk 200 ezer forint az értéke. Ugyanakkor az örökösöknek maradt harminezred forint tartozása is. X mellett szerepel a végrendeletben Y neve, hogy az örökösök Y-ra hagyja az értékes kvarcóráját. Sőt, szerepel Z neve is, azzal az utasítással, hogy az örökösök két éven keresztül fizessen neki havi ötszáz forintot. A kérdés az: a 30 ezer

forint tartozásért ki felel, kit terhel? Csak X-et, vagy mindhármat?

S itt van jelentősége annak, hogy ki az örökös, illetve az egyetemes jogutód? X tehát egyedül fizeti ki a tartozását, mert Y és Z csak hagyományt kap. Van dologi és kötelmi hagyomány. (Dologi az óra, kötelmi a pénzfeladás.) Hagyomány: a hagyatékban meglévő valamely vagyontárgynak közvetlenül meghatározott személy részére juttatása, ha az nem minősül öröklésnek, továbbá az örökösnek vagy örökösöknek kötelezése, hogy a hagyományosnak vagyoni szolgáltatást teljesítsen.

Vagyis az örökösnevezésen kívül a végrendelet tartalma lehet a **hagyományos megnevezése, sőt szerepelhet benne a megnevezés is. A megnevezés formailag hasonló a hagyományhoz — óra, pénz stb. kiadása, fizetése valakinek, nem az örökösnek —, de abban különbözik, hogy a megnevezés bírói úton sem kényszeríthető**

van. De például influenzajárvány idején, e betegséget megkapó aligha hivatkozhat életveszélyre.

Az életveszély még önmagában kevés. Olyan helyzet is kell hozzá, hogy érvényes írásbeli végrendeletet egyáltalán nem vagy csak jelentős nehézségek árán tudna tenni. Például a magához térő betegnek vagy a zuhanó repülő utánának erre aligha van ideje, de a harcba induló katonát ez esetleg nehézség nélkül megteheti. Itt mindig a konkrét esetet kell vizsgálni. A gyakorlatban a szóbeli végrendelet általában hirtelen bekövetkező súlyos és végzetes betegség miatt fordul elő. (Orvosok, ápolók, betegek stb. előtt.)

Ervényességéhez négy feltétel megléte szükséges:

- a végrendeletkezelőnek végakarata egész terjedelmében szóban kell előadni,
- két tanú együttes jelenléte szükséges,
- a tanúk által értett nyelven

- azt is ki kell jelentenie, amit elmondott, az az ő végrendelete.

Mi történik akkor, ha az örökösök a szóbeli végrendelet megfogalmazása után például felgyógyul? A törvény kimondja:

a szóbeli végrendelet hatályát veszti, ha az örökösök a szóbeli végrendelet megfogalmazása után megszakítás nélkül legalább három hónapon át nehézség nélkül alkothatott volna más — írásbeli — alakban végrendeletet.

(Egyébként, ha érvényes szóbeli végrendelet van, s készült egy írásban is, de az valami miatt érvénytelen, a szóbeli érvényesnek minősül.)

Jogunk erre nem ír elő szabályokat. Még az sem feltétlenül szükséges, hogy az örökösök megnevezze az örökösöt.

Például — az alakiságra vonatkozó szabályok megtartásával — az a végakarata, hogy X-et kizárja a hagyatékából. Ilyenkor a törvényes öröklés lép előtérbe, a kizárt személy kivételével. (Itt persze közbejöhét a kötelesrész — amit végintézkedés elleni öröklésnek is szoktak nevezni — amellyel a maga helyén részletesen foglalkozunk.)

Tehát a végrendeletnek, bár nem szükségszerű, de rendszerint tartalma az örökösnevezés. Ha több örökös neveztek, fölmerülhet: ki az egyetemes jogutód? (Ennek van jelentősége például a hagyatéki terheket illetően, lemondásnál stb.) Ha az örökösök kifejezetten nem nevezte meg, hogy ki az, akkor az egész hagyatékot vagy annak meghatározott hányadát öröklő személyé válik azzá. Két eset van az örökös — azaz egyetemes jogutód — akinek az örökösök az egész hagyaték jelentős részét tevő egy vagy több vagyontárgyat juttatott, s feltételezhető, hogy akarata szerint a terhek viselésében is osztoznia kell. (Ha többen öröklőnek egyenlő arányban, mindegyik örökös a maga részarányában felel a hagyatéki terhekért is.)

Hogy ezzel miért foglalkozunk, azt világítjuk meg egy példával. A végrendelet szerint X örökli az egész hagyatékot, amelynek mondjuk 200 ezer forint az értéke. Ugyanakkor az örökösöknek maradt harminezred forint tartozása is. X mellett szerepel a végrendeletben Y neve, hogy az örökösök Y-ra hagyja az értékes kvarcóráját. Sőt, szerepel Z neve is, azzal az utasítással, hogy az örökösök két éven keresztül fizessen neki havi ötszáz forintot. A kérdés az: a 30 ezer

forint tartozásért ki felel, kit terhel? Csak X-et, vagy mindhármat?

S itt van jelentősége annak, hogy ki az örökös, illetve az egyetemes jogutód? X tehát egyedül fizeti ki a tartozását, mert Y és Z csak hagyományt kap. Van dologi és kötelmi hagyomány. (Dologi az óra, kötelmi a pénzfeladás.) Hagyomány: a hagyatékban meglévő valamely vagyontárgynak közvetlenül meghatározott személy részére juttatása, ha az nem minősül öröklésnek, továbbá az örökösnek vagy örökösöknek kötelezése, hogy a hagyományosnak vagyoni szolgáltatást teljesítsen.

Vagyis az örökösnevezésen kívül a végrendelet tartalma lehet a **hagyományos megnevezése, sőt szerepelhet benne a megnevezés is. A megnevezés formailag hasonló a hagyományhoz — óra, pénz stb. kiadása, fizetése valakinek, nem az örökösnek —, de abban különbözik, hogy a megnevezés bírói úton sem kényszeríthető**

van. De például influenzajárvány idején, e betegséget megkapó aligha hivatkozhat életveszélyre.

Az életveszély még önmagában kevés. Olyan helyzet is kell hozzá, hogy érvényes írásbeli végrendeletet egyáltalán nem vagy csak jelentős nehézségek árán tudna tenni. Például a magához térő betegnek vagy a zuhanó repülő utánának erre aligha van ideje, de a harcba induló katonát ez esetleg nehézség nélkül megteheti. Itt mindig a konkrét esetet kell vizsgálni. A gyakorlatban a szóbeli végrendelet általában hirtelen bekövetkező súlyos és végzetes betegség miatt fordul elő. (Orvosok, ápolók, betegek stb. előtt.)

Ervényességéhez négy feltétel megléte szükséges:

- a végrendeletkezelőnek végakarata egész terjedelmében szóban kell előadni,
- két tanú együttes jelenléte szükséges,
- a tanúk által értett nyelven

- azt is ki kell jelentenie, amit elmondott, az az ő végrendelete.

Mi történik akkor, ha az örökösök a szóbeli végrendelet megfogalmazása után például felgyógyul? A törvény kimondja:

a szóbeli végrendelet hatályát veszti, ha az örökösök a szóbeli végrendelet megfogalmazása után megszakítás nélkül legalább három hónapon át nehézség nélkül alkothatott volna más — írásbeli — alakban végrendeletet.

(Egyébként, ha érvényes szóbeli végrendelet van, s készült egy írásban is, de az valami miatt érvénytelen, a szóbeli érvényesnek minősül.)

Jogunk erre nem ír elő szabályokat. Még az sem feltétlenül szükséges, hogy az örökösök megnevezze az örökösöt.

Például — az alakiságra vonatkozó szabályok megtartásával — az a végakarata, hogy X-et kizárja a hagyatékából. Ilyenkor a törvényes öröklés lép előtérbe, a kizárt személy kivételével. (Itt persze közbejöhét a kötelesrész — amit végintézkedés elleni öröklésnek is szoktak nevezni — amellyel a maga helyén részletesen foglalkozunk.)

Tehát a végrendeletnek, bár nem szükségszerű, de rendszerint tartalma az örökösnevezés. Ha több örökös neveztek, fölmerülhet: ki az egyetemes jogutód? (Ennek van jelentősége például a hagyatéki terheket illetően, lemondásnál stb.) Ha az örökösök kifejezetten nem nevezte meg, hogy ki az, akkor az egész hagyatékot vagy annak meghatározott hányadát öröklő személyé válik azzá. Két eset van az örökös — azaz egyetemes jogutód — akinek az örökösök az egész hagyaték jelentős részét tevő egy vagy több vagyontárgyat juttatott, s feltételezhető, hogy akarata szerint a terhek viselésében is osztoznia kell. (Ha többen öröklőnek egyenlő arányban, mindegyik örökös a maga részarányában felel a hagyatéki terhekért is.)

Hogy ezzel miért foglalkozunk, azt világítjuk meg egy példával. A végrendelet szerint X örökli az egész hagyatékot, amelynek mondjuk 200 ezer forint az értéke. Ugyanakkor az örökösöknek maradt harminezred forint tartozása is. X mellett szerepel a végrendeletben Y neve, hogy az örökösök Y-ra hagyja az értékes kvarcóráját. Sőt, szerepel Z neve is, azzal az utasítással, hogy az örökösök két éven keresztül fizessen neki havi ötszáz forintot. A kérdés az: a 30 ezer

forint tartozásért ki felel, kit terhel? Csak X-et, vagy mindhármat?

S itt van jelentősége annak, hogy ki az örökös, illetve az egyetemes jogutód? X tehát egyedül fizeti ki a tartozását, mert Y és Z csak hagyományt kap. Van dologi és kötelmi hagyomány. (Dologi az óra, kötelmi a pénzfeladás.) Hagyomány: a hagyatékban meglévő valamely vagyontárgynak közvetlenül meghatározott személy részére juttatása, ha az nem minősül öröklésnek, továbbá az örökösnek vagy örökösöknek kötelezése, hogy a hagyományosnak vagyoni szolgáltatást teljesítsen.

Vagyis az örökösnevezésen kívül a végrendelet tartalma lehet a **hagyományos megnevezése, sőt szerepelhet benne a megnevezés is. A megnevezés formailag hasonló a hagyományhoz — óra, pénz stb. kiadása, fizetése valakinek, nem az örökösnek —, de abban különbözik, hogy a megnevezés bírói úton sem kényszeríthető**

van. De például influenzajárvány idején, e betegséget megkapó aligha hivatkozhat életveszélyre.

Az életveszély még önmagában kevés. Olyan helyzet is kell hozzá, hogy érvényes írásbeli végrendeletet egyáltalán nem vagy csak jelentős nehézségek árán tudna tenni. Például a magához térő betegnek vagy a zuhanó repülő utánának erre aligha van ideje, de a harcba induló katonát ez esetleg nehézség nélkül megteheti. Itt mindig a konkrét esetet kell vizsgálni. A gyakorlatban a szóbeli végrendelet általában hirtelen bekövetkező súlyos és végzetes betegség miatt fordul elő. (Orvosok, ápolók, betegek stb. előtt.)

Ervényességéhez négy feltétel megléte szükséges:

- a végrendeletkezelőnek végakarata egész terjedelmében szóban kell előadni,
- két tanú együttes jelenléte szükséges,
- a tanúk által értett nyelven

- azt is ki kell jelentenie, amit elmondott, az az ő végrendelete.

ki. Tehát meghagyásról akkor van szó, ha az örökösök a hagyatékban részesülő személyt olyan kötelezettséggel terheli, amelynek követelésére más nem válik jogosultá. Például az örökösök meghagyja, hogy az örökös Y-nak tataroztassa ki a házat. Ha erre nem

hajlandó, Y nem tehet semmit, a teljesítés az örökös kegyeleti érzésére, erkölcsi beállítottságára van bízva. Ha ugyanez a kitétel **hagyományként** szerepel a végrendeletben, úgy a tatarozás elmaradása esetén Y a bírósághoz fordulhat, amely kötelezheti az örökösöt.

Meghagyás bírói úton

Két esetben mégis ki lehet kényszeríteni bírói úton is a meghagyást. Közérdekű meghagyások, mert a közérdek fontosabb az egyéninél. Például az örökösök arra kötelezte az örökösöt, hogy fúrasson egy kőzetkutató faluban. A falu elöljárói ezt követelhetik, ha az örökös elfeledkezne róla. A másik eset, ha az örökösök a részesítés feltételül szabta a meghagyás teljesítését. Például azt írta: X csak akkor tarthatja meg az autóját, ha Z-nek teljesíti a havi 500 forintos meghagyást. Ha ezt nem teszi, nem tarthatja meg az autóját.

Ismert ezenkívül a **törvényes helyettes örökös** intézménye is. Ha a nevezett örökös az örökösöknek egyben törvényes örökösök is, úgy kiesésük külön intézkedés nélkül is, mintegy automatikusan örökösökké válik a leszármazója. (Az egyedül élő szülőnek két gyermeke van, de csak egyik javára végrendeletkezik. Ha a gyermek meghal, s van leszármazója, úgy ő válik örökössé.) Ebből az is következik: ha a nevezett örökös egyben nem törvényes örökösök is, úgy ha kiesik az örökösök közül, a leszármazója nem válik automatikusan helyettes örökössé.

Magyarazatra a második és negyedik feltétel szorul. Ha ugyanis nem derül ki az örökösöknek az akaratuk, hogy a törvényes öröklést kizárja, úgy a növekedék jog nem érvényesül, a kieső helyett a törvényes örökösök öröklőnek. A helyettes örökös itt is lehet törvényes helyettes, vagyis ha a kieső az örökösöknek amúgy is törvényes örökösök, leszármazói öröklő a részét.

Van azonban egy kivétel a növekedékjoggal kapcsolatban. Ha a kieső örökösnek nincs helyettes örököse (ide értve a leszármazót is), de ő egyben az örökösöknek törvényes örökösök is, úgy az ő részét — ellenkező végrendeleti utasítás hiányában — csak azok között osztják szét, akik ugyancsak törvényes örökösök is az örökösöknek. Például az örökösök a vagyonát két gyermekre, X-re, Y-ra, valamint jó barátjára, Z-re hagyta. Egyik gyermeke meghalt. Leszármazója nincs. X részét nem Y és Z között osztják fel, hanem kizárólag Y, a másik gyermek, mint egyébként is törvényes örökösök, Z-nek, a jó barátjának, be kell érnie az eredeti vagyonnal.

Végezetül még annyit:

lehetőség van arra, hogy az örökösök végakaratainak teljesítésére valakit megbízzon. A végrendeleti végrehajtóra a megbízás szabályai az irányadók. Az ilyen személy a megbízást nem köteles elfogadni, de ha elfogadta, akkor viszont köteles mindent megtenni, ami a végrehajtás ügyében elvárható.

A megbízatását csak valamennyi örökös döntése alapján vonhatják vissza. Követelhet díjazást, hacsak a végintézkedésből vagy a körülményekből nem derül ki az ingyenesség. Költségeinek és kárának megtérítését azonban ilyenkor is kérheti. Általában hatásköre mindarra kiterjed, amivel a végrendeletben megbízták. (Ügyleteket köthet, bizonyos vagyontárgyakat értékesíthet is.)

Dr. L. Gy.

Hadd legyen per?

A Minisztertanács 33/1976. (IX. 5.) számú rendelete a **kisajátításról** szól. Riportunkban a rendelet végrehajtásának tapasztalatairól számolunk be.

— Az új kisajátítási rendelet már nem engedi meg, hogy kitoljanak az állampolgárral.

— Ha körültekintően és tisztességesen alkalmazzák, nem lehet panasza erre a rendeletre senkinek.

— Napról-napra jobban érvényesül a reális kártalanítás követelménye.

— A jogalkotók azon elképzelése, hogy az állampolgár annyit kapjon a kisajátított ingatlanért, amennyi annak a forgalmi értéke, rendkívül korrekt volt.

Négy vélemény. Kivétel nélkül mind pozitív. Aki megfogalmazták, a Tanács Hivatal, az Igazságügyi Minisztérium, a Legfőbb Ügyészség és a Fővárosi Bíróság tekintélyes szakemberei. Mégis, amikor szóba hozom, hogy ezen pozitívumnak ellenére, az állampolgár — főként a fővárosban — gyakran a bírósághoz fordul a kisajátítási méltánytalanságok miatt, a szakemberek elgondolkodtató módon indokolnak:

— Az állampolgár annyit pénzt kap a házáért, lakásáért, amennyit ér, nem pedig annyit, amennyiből ugyanolyan vásárolhat. Ezért perel.

A kulcsszereplő

A kép kissé ellentmondásos tehát. De hogyan lehet egyértelművé tenni? Hogyan lehet a kisajátított ingatlan tulajdonosát helyzetével megbékéltetni?

— Nehezen — mondja dr. Balkai László, a Fővárosi Bíróság tanácselnöke. — Akiknek a házat, lakást kisajátítják, azoknak az élete kényszerűen megváltozik, ezért valamilyen módon érzelmileg mindig károsodnak. Az ilyen emberek soha nem lesznek elégedettek az eljárással, akármilyen korrekt legyen is az. Hogy ez így van, abban nem a tanácsok vagy a bíróságok hibásak, hanem a szanálások nagy mértéke.

— A fővárosban kevés az építési terület, a szanálás tehát kényszerű szükség. Az 1976-os kisajátítási rendelet megalkotói szerint a pereskedés nem az...

— Az új jogszabályban nagyon jó újítás volt az, hogy — a korábbi gyakorlattól eltérően — a tanácsokat hatalmazta fel a kártalanítás összegének meghatározására. Ennek az volt a célja, hogy megritkítsák vele a bírósági pereket, mivel korábban szinte minden kisajátításból bírósági ügy lett. Nos, ez csak részben sikerült. Kevesebb a per, de nem annyival, mint ahogy azt vártuk. Ennek oka, hogy a tanácsok szakértőinek kártalanítási javaslataival az állampolgárok nincsenek megelégedve. Keveslik, amit kapnának. Mit tesznek ilyenkor? Perelnek. A több pénzért. Amit általában meg is kapnak.

— Miért javasolnak a tanácsi szakértők oly gyakran alacsony kártérítési összegeket? Erdekükben áll ez?

— Nem. Más az ok. Nem körültekintőek a napi forgalmi érték meghatározásánál. De nem is igen lehetnek azok. Nincsenek ugyanis az ingatlanpiaci árkiról megfelelő összehasonlítási adataik. Különösen a lakott értékesített ingatlanokra. A bírósági forgalmi szakértőknek vannak, mert azok főállásban többnyire a Fővárosi Ingatlanközvetítő Vállalat alkalmazottai. A tanácsok általában nem azok, így ritkán jutnak hozzá a FIK nélkülözhetetlen adataihoz.

— Miért? Titkok azok?

— Ugy tünik, a FIK akként kezeli őket. Azért-e, mert ily módon akarja befolyásolni a tanácsokat, hogy inkább az ő embereit alkalmazzák szakértőként — nem tudom. De így érzem...

Kettősség

— Előfordul, hogy látom, a szakértői javaslatban szereplő kártérítési összeg alacsony. Mégsem változtatok rajta. Ne kérdezze, miért — mondja dr. Jónás Pál, az V. kerületi Tanács kisajátítási csoportvezetője.

— Ha változtatna rajta, nyilván nem fordulna az ügyfél a bírósághoz...

— Nem így van. Tapasztaltam. Azonkívül a bíróság más, gyakran emberi szempontokat is figyelembe vesz. Amikre mi nem lehetünk tekintettel. Rengeteg oka van annak, amiért a fővárosban annyi a kisajátítási per.

— Felsorolná őket?

— Az első és legfontosabb: nincs csereingatlan, illetve van, de csak lakótelepeken, blokkházakban. Mit lehet kezdeni, tesszem azt, egy olyan ügyféllel, akinek van egy másfél milliót érő háza? Ez ma már teljesen hétköznapi eset. Kaphat, ha kér, egy tanács cse-relakást, amire levonnak, mondjuk 500 ezer forintot. A különbözetet megkapja pénzben. De nem lesz boldog, higgye el. Mert ő — joggal — ugyanolyan házat szeretne, mint amilyenben lakott. De olyat, konjunkturális okok miatt nem kaphat az általunk leszármolt pénzért.

— Milyen szemmel néznek ilyen esetben önkre?

— Ne kérdezze. Vannak esetek, amikor én magam is azt mondom, a kisajátítás ennek az embernek katasztrófa. Mondok egy egészen friss példát. Csepelen, a Rakéta utcában lakótelep létesül. Hová? Egy bolgár kertészeti közepébe. Jártam kinn, már üveg alatt vannak a paradicsom- és paprikakaplaték. És áprilisban menniük kell. Azt mondta a férfi, húsz éve nem járt otthon Bulgáriában, meglátogatni az apját, mert egyszerűen nem volt rá ideje — a munkától. Ez az ember bárhol kap is egy ugyanekkora földet. Mint ez volt, legalább öt év lesz, mire a talaj beáll, mire oda eljut, ahol ma tart... Az ilyen esetek mindig elgondolkodtatnak, vajon nem lehetnének-e a kisajátítást kérők kicsit körültekintőbbek?

A tanácsok ügyfélfogadási napjain az első indulatok buknak ki. A bíróságon más a hangvétel. Ott megilletődöttebb mindenki. Bizonytal a hely teszi. Az utca és az épület architektúrája. Dr. Balkai László húsz éve foglalkozik kisajátítási perekkel.

— Önökhöz a Fővárosi Bíróságra már másodfokon kerül az ügy. Mi az esélyük a keresettel élőknek?

— Nagy. A keresetek 90 százalékában jogosak, s átlagosan 50–100 ezer forinttal egészítjük ki a tanácsai kártalanítás összegét, de volt olyan kirívó eset is, amikor félmillió volt a különbözet.

Jogi vetélkedő

ELOLVASTA?

Folytatjuk jogi vetélkedőnk, miközben növekvő számban érkeznek a válaszok. Külön kérjük, hogy az intézet megnevezésén, a nyilvántartási számon kívül mindig írják rá a beküldött lapra, hogy „Olvastam” — és hányadik forduló.

Az „OLVASTAM” — (ötödik forduló) kérdései:

1. Melyek a szóbeli végrendelet érvényességi feltételei?
2. Mi a hagyomány és a meghagyás közötti alapvető különbség?
3. Mikor érvényesül az úgynevezett növekedékjog?

Beküldési határidő: 1981. április 5.

OLVASÓINK KÉRDEZTÉK

Vácut, a pihenőidejüket töltő őrizetek azt a kérdést tették fel: *miben különbözik a fegyházbüntetetés és az őrizet végrehajtása?*

Mielőtt tételesen kitérnék a különbségekre, idézzünk a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. számú törvényerejű rendelet miniszteri indoklásából: „... A szigorított őrizetek a szabadságvesztést rendszerint fegyházfokozatban töltik. Ehhez képest enyhébb szabályozás szükséges annak érdekében, hogy a szigorított őrizetek megteremtse az átmenetet a szabadságvesztés legszigorúbb végrehajtási módja és a szabad élet viszonyai között. Ennek érdekében teszi lehetővé (a tvr.) a rövid tartamú eltávozt, kivételesen a külső munkában részvételt, a szabad időnek a szigorított őrizetes belátása szerinti felhasználását, a szabad mozgást a büntetés-végrehajtási intézet kijelölt területén és a látogató havonkénti fogadását. A büntetés-végrehajtási intézet rendjének biztosítása érdekében viszont indokolt a legszigorúbb fenyegetések alkalmazására lehetőséget biztosítani.”

Ennek megfelelően az említett tvr. 90. § (3) kimondja: „A szigorított őrizetet az erre a célra kijelölt büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani. Itt hajtható végre — a szigorított őrizetektől elkülönítve — annak a szabadságvesztése is, akinek a szigorított őrizetét elrendelték”.

91. § „A szigorított őrizetes

a) rövid tartamú eltávoztása jutalomként, évente legfeljebb tizennyolc napra engedélyezhető (a fegyházban nincs ilyen jutalom),

b) kivételesen, más jogszabályban meghatározott módon külső munkában részt vehet (fegyházban még kivételesen sem),

c) életrendje meghatározott, irányítás és ellenőrzés alatt áll, szabad idejét belátása szerint használhatja fel (fegyházban az elítélt életrendje részleteiben is meghatározott, állandó irányítás és ellenőrzés alatt áll).

d) a büntetés-végrehajtási intézet kijelölt területén szabadon járhat (fegyházban az intézetben belül csak engedéllyel és felügyelet mellett járhat),

e) legalább havonként fogadhat látogatót (fegyházban; legalább kéthavonként fogadhat látogatót)...

Különbségek még ezenkívül: a szigorított őrizetes havonta kaphat és küldhet csomagot, fegyházban kéthavonta. Szórakoztató jellegű filmet az őrizetesnek havonta, a fegyházban kéthavonta kell vetíteni. A pénzjutalom összege fegyházban 500 forintig, az őrizetben 1000 forintig terjedhet. A szabad levegőn tartózkodással kapcsolatban az őrizetesekre az a szabály vonatkozik, ami a börtönökre és a fegyházakra. Vagyis: a séta és a torna köztelen, a szabad levegőn tartózkodásra meghatározott idő sportfoglalkozás vagy játék formájában is eltölthető. (A fegyelmi helyzettől függően a parancsnok zárt rendben történő sétát is elrendelhet.) Fegyházban lépéstartás nélküli séta zárt rendben, esetenként torna az általános előírás.

A nem törvényerejű rendeletből idézett szakaszokkal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy maradéktalanul 1981. július 1-től lépnek életbe. Ez vonatkozik különösen a következőkre:

Őrizetben a havi „kiétekezés” összege 350—450 forint közötti, míg a fegyházban 200—300 forint. (A tényleges összeget — az alsó és felső határok között — dolgozó elítéltnél a munkateljesítménytől függően, a munkáltató javaslata alapján a nevelő állapítja meg.)

Végezetül az elítéltek öntevékeny szervezeteinek munkájában az őrizetek sokkal szélesebb körben vehetnek részt, mint a fegyházások. Egyebekben, köteleességek és jogok, ideértve a munkavégzést, a bérezést stb. természetesen nincs eltérés...

Dr. F. T.

Kevesebb munkáért több pénz?

Lassan már hagyomány-nyá válik, hogy Vácott elbeszélgetek néhány őrizetessel. Elmesélik élet-útjukat, ha van, annak tanulságait, — s ebből ké-szülnek azok az írások, amelyek a „szigorított őri-zetben” felcímet viselik.

Ez idáig — s ennek két oka van: vagy pontos a megírás, vagy az érintett nem törődik a tévedésekkel — nem kaptam olyan jelzéseket, hogy valótlan-ságot írtam meg. Legutóbb azon-ban Tóth Kálmán megál-lított a folyosón és elmondta: az 1980. február 16-i cik-kemben olyan mondatot adtam a szájába, amit ő nem mondott, s egyébként sem igaz. Hozzátette: nincs nagy dolgról szó, már nem is érdekes, de tény, hogy a társai megmosolyogták.

S miután e sorozatnak legkevésbé az a célja, hogy a riportalányt megmoso-lyogják, utánanéztem. Az írás vége felé megkérdeztem: — Mi lesz a folytatás?

A válasz: „... Nem szeretem a je-lenléti ívet, meg a blokkolást, valamilyen kiskereske-dő munka kellene nekem. Csak hát büntetett vagyok, ahhoz meg kéne nősilnióm. Volt már két hathónappás házasságom. Így azt hiszem, kispárosnál helyezkedem majd el, ahol kevesebb munkával többet kereshe-tek...”

Elismerem, az * utolsó mondat helytelen, hiszen az igaz, hogy — általában — kispárosnál többet lehet keresni, mint a „blokkolós munkával”, de az is tény — általában —, hogy több munkával. Ugyanakkor — s ez lehetett a téves megha-tározás oka —, az idézett szövegőöl az is kiderül: Tóth Kálmán azzal a feltett szándékkal kezdte meg a kinti életet — valószínűleg most augusztusban —, hogy gyorsan és sokat keressen. (Ha már nem lehet kiske-reskedő, akkor legalább maszeknál dolgozzon.) Mert úgy, mint mondta: „nem adott neki semmit ez a tár-sadalom”. Vagyis az a be-nyomomás alakult ki, hogy ő nem elsősorban dolgozni akar, hanem minél többet keresni.

Ettől azonban, ismétlem, igaza van, és a tévedésért elnézést kérek. Hozzátéve: bárki, bármikor — levélben vagy szóban — jelezheti, ha a róla írt cikkben lényegi hiba van. Mindenkor hely-reigazítjuk, ez természetes.

Valamit utólag mégis el kell mondanom Tóth Kál-mánnak: miután ő őrizetes, pártfogó felügyelet alá ke-rül, s kevés a valószínűsége, hogy a kívánt módon tud — engedik — elhelye-zkedni. S általában véve tényleg nem számíthat ar-táras, hogy kevesebb munká-val, többet kereshet, ellen-kezőleg: a szabadulónak egy ideig szembe kell né-znie azzal, hogy több, ke-ményebb munkáért az át-lagnál kevesebbet kap!

—kas

KALOCSA

Parancsnoki kihallgatáson

Amikor legutóbb Kalocsán jártam, az intézet parancsnoka éppen kihallgatást tartott. Mivel ez régebben volt, az ott hozott intézkedéseket már végrehajtották, a függőben hagyott ügyeket kivizsgálták; így a neveket nem írjuk ki, csupán az elhangzottakkal, mint jelenséggel, foglalkozunk.

Az ajtó előtt várakozók két jól elkülöníthető csoportra oszthatók. Akiknek valami kérdésük, panaszuk van, azok türelmesen, nyugodtan vára-koznak, akik viszont idegesen toporognak, bizonyosra vehe-tő, hogy fegyelmi elmarasztalásra várnak.

Bár Kalocsa női intézet, el-sőnek mégis férfiak lépnek a szobába. Egyikük panaszolja, hogy az elmúlt időszakban több levelet is feladott a hoz-zátartozóinak, ám nem kapott választ egyikre sem. Nem ker-tel, kimondja: az a gyanúja, hogy az intézetből nem továb-bitják a leveleit. A parancs-nok tájékoztatja, hogy az in-tézetben az elmúlt évben rendkívüli módon megnőtt a levélforgalom: naponta mintegy 500 levelet visznek a pos-tára. Ennek ellenére minden kiadott levelet gondosan to-vábbítanak — hangzik a vá-lasz.

A következő fiatalember a kazánházban dolgozik. Pana-szolja, hogy nem kapnak vé-dőtálat, holott poros, szén-gázos levegőjű munkahelyen dolgoznak. Úgy véli, járna vé-dőétel, vagy -ital. Korahaj-nalban kelnek, jóval a regge-li előtt, kéri társai nevében is, hogy addig is ehessenek valamit. A parancsnok indo-koltnak tartja a kérést, ígéri, hamarosan megvizsgálják, s lehetőség szerint teljesítik a kívánását.

Kazánfűtő lép be. Két és fél éve fűti a kazánt, s most a felügyelettel víz-gázleeresz-tési vitába keveredett, ezért kelt a parancsnok elé állnia. Cselekedete mellett itt is ko-nokul kitart, szenvedélyesen magyarázza, mit, miért csinált. Végül is nincs elmarasztalás, további vizsgálat után hoznak majd érdemleges döntést.

A három férfit a nők köve-tik. Az elsőnek azért állítot-tak ki fegyelmi lapot, mert a munkahelyen hangoskodott, s a munkáltató figyelmeztetése ellenére sem hagyta abba, ve-le is szóváltásba került, a kö-zelmúltban immáron harmad-szor. Azzal védekezik, hogy nem tehet az egészszről, mert ideges, ilyen a természete. Munka mellett töltendő őt nap magánzárkát kap. Ennek hallatán is ideges lesz, han-goskodva távozik, mintha csak meg akarná erősíteni a

D. K.

A debreceni munkaverseny

Immár második éve mun-kaverseny folyik Debrecen-ben, a csáköző, a varroda, a gombozó üzem. A és B mű-szakjai és a házi cipésmű-velé dolgozói egymás eredmé-nyeit figyelve versengenek. A cél az, hogy minden termelő-egység területén javuljon a munkatermelékenység. Maga-sabb színvonalú legyen a ter-mékek minősége. Csökken-jen az előállítás általános költsége. Erősödjen a dolgo-zók fegyelmé, s ezzel együtt alakuljon ki minél előbb jó közösségi szellem: S mutat-kozzék meg mind a műhe-lyekben, mind pedig a körle-ten. Az értékelés negyedéven-ként, félévenként, s évenként történik.

A verseny értékelésekor a következőket veszik figyelem-be: ha a kitűzött feladatot 100 százalékos fölött teljesítik, akkor a minőség is 100 száza-lékos legyen, például a var-rodából csak első osztályú termék kerülhet ki! Ez vonat-kozik a többi részlegre is, s így az intézetből kikerülő fél-kész-, illetve késztermékek minősége minden körülmé-nyek között kielégíti a meg-rendelő által támasztott maxi-mális igényt is, ami csak abban az esetben lehetséges, ha a dolgozók szigorúan és következetesen ragaszkodnak a technológiai utasításokhoz és azt minden körülmények között betartják, illetve tár-saikkal is betartatják.

Az anyaggal úgy takarékos-kodjanak, hogy a technológiai anyagnormán belül legalább 1 százalékos megtakarítás leg-yen. S a termék költsége ne haladja meg a tervezettet. Különösen figyeljenek a víz-, energia- és szállítási költsé-geire, az időberben dolgozók pedig a gépjávitás alkatrészfelhasználására és az állás-időre.

Az értékelés kiterjed arra is, hogy a dolgozók miképpen tartják be a baleseti és tű-zrendészeti óvrendszabályo-kat, ha beneveznek a mun-kaversenybe, akkor vállalják, hogy baleset nem fordul elő, s ha mégis, az nem a dolgozó hibájából következik be.

A dolgozók vállalják, hogy úgy a munkában, mint a kör-leten betartják az intézet za-bályait, és figyelnek arra, hogy az újonnan munkába álltak a lehető legrövidebb időn belül elsajátítsák a tech-nikai folyamatokat. Nemcsak arra törekednek, hogy az új emberek értsék a fogásokat, hanem arra is, hogy beillesz-kedjenek a közösségbe s meg-ismerjék a műhely és az in-tézet általános szabályait. Ezenkívül vállalják, hogy az intézetben megalakult öntevé-

keny kör által meghirdetett kulturális és sportrendezvé-nyeken tudásuknak megfele-lően, aktívan részt vesznek.

A verseny kiértékelése min-den negyedévet követő 15. na-pon belül megtörténik, az előbbieken ismertetett szem-pontok alapján. Minden ter-melőegység művezetője, illet-ve műszakvezetője megteszi a javaslát, ezt követően a versenybizottság elkészíti a termelőközösségek és egysé-gek, valamint egyének jutal-mazását, s azt átadják a ne-velési szolgálatnak, és az üzem vezetőjének, akik a vég-leges döntést meghozzák...

A jutalmazás már a ver-seny értékelésekor megkezdődik, amikor a legjobb eredményt elért termelőegységből ketten-hárman hazautazhat-nak, s családjuk körében töl-thetnek néhány napot. Amikor egy év termelése van a mér-legen, akkor pénzjutalmat osztanak szét. Az első helye-zett tízezer forintot, a máso-dik haterzet, a harmadik háromezret. Ezeket az összegeket az egyéni teljesítményeket figyelembe véve, differenciál-tan osztják el. A negyedéven-ként kiosztható célprémiumok és egyéb jutalmak a követke-ző százalékos megosztásban kerülnek gazdáikhoz: első he-lyezett hetven százalék, a máso-dik harminc...

Az egyéni jutalmat ki-ki a maga teljesítményszázaléká-nak megfelelően kapja, a munkáltató és a nevelési szol-gálat közösen végzi el ezt. A havonkénti 5—10—15 százalékos minőségi bért azok kap-ják, akik a legkiemelkedő-ben végzik munkájukat, a művezető és a műszakvezető osztja ki közöttük. Negyed-évenként értékelik az anyag-megtakarítást, valamint a többletanyag-felhasználást. Ez egyéneknél történik, s a technológiai előírásban meg-adotthoz viszonyítják. A több-letanyag-felhasználás értéke-kének a 10 százalékát köteles a dolgozó megtéríteni, de ha nem használ fel a kellelténél többet, sőt megtakarít, akkor a megtakarított anyag értéké-nek a tíz százalékát kapja, prémiumként.

A debreceni munkaverseny-modell is azt bizonyítja, ami-ről már több alkalommal ír-tunk, tiszta érdekviszonyokat kell teremteni, rossz, selejtes, terméket nem szabad gyártá-ni, csak egyféle minőség léte-zik: az első osztályú. Az em-bereket érdekeltté kell tenni, hogy csak jó és kifogástalan terméket engedjenek ki a ke-zükből, s ha ezt teszik, ne maradjon el sem a tisztességes bér, sem a jutalom.

A. J.

FELEMÁS SZERELEM (2)

Mire hazaértem, már Gyuszi is otthon volt. Nevet-e érdeklődött, kihasznál-tam-e az alkalmat. Nem ér-tettem, mit akar ezzel mon-dani, végül bevallotta, hogy nem is volt randevúja, csak egyedül akart hagyni Violá-val. Dühösen néztem rá, de nem ijedt meg, nyugodtan magyarázta, hogy Éva — a menyasszonya — kettőig dol-gozik, akkor megy érte, és kirándulnak a hegyekre.

— És a strandra ki megy? — kérdeztem.

— Viola meg te — mon-dta a világ legtermészetesebb hangján.

Nem tudtam válaszolni. Ha-ragudtam rá, aztán arra gon-doltam, talán nem is baj. Kettesben leszünk Violával, talán jobb így. Gyuszi való-szerűleg az arcomat figyelte, mert amikor idáig értem gon-dolatban, hátba vágott.

— Ugye, jól elintéztém?

— Jól — mondtam, és már én is mosolyogtam.

Ebéd közben állandóan az órámat néztem, anyám meg is kérdezte, hogy készülök-e valahova. Igennel válaszoltam, ő nem tudakolozott tovább,

Gyuszi már elmesélte a tör-téneteket.

Pontosan fél kettőkor ér-keztem Violáék kapuja elé. Nem kellett sokat várnom, néhány másodperc múlva megjelent ő is. Fehér szok-nya, és fehér, testhez simuló blúz volt rajta. Hosszú barna haja csillogott a napfényben. Nagyon szép volt, amint mosolyogva jött felém.

— Gyusziék? — kérdezte.

— Becsapott bennünket. Éva kettőig dolgozik, akkor megy érte.

— A szemtelen — mon-dta harag, vagy sértődés nél-kül — bizonyára egyedül akart maradni, azért szózt rá.

Meghökkentem. — Ha akarod, vissza is fordulhatok, nem kötelez-velem jönnöd.

— Ne butáskodj, nem azért mondtam. Ugyan, ne nézz már így rám, veled viccelni sem lehet — mondta kissé ijedten.

— Nem — feleltem, aztán elnevettem magam, megfog-tam a kezét és elindultunk.

A strand körülbelül három kilométerre volt a lakásuktól, mi mégis gyalog mentünk.

Utunk egy búzaföldön és egy kis erdőn vezetett át. Utköz-ben megtudtam tőle, hogy most fejezte be a gimnázium harmadik osztályát, az ősszel megy negyedikbe. Az érett-ségi után minden bizonnyal dolgozni megy, bár ez még nem biztos. Tantárgyai közül a magyart szereti legjobban, szabad idejét leginkább olva-sással tölti. Ez közös vonás, mert olvasni én is szeretek, bár a olvaséért nem rajongok annyira, mint ő. Mire beszél-getésünkben ismét Adyra ke-rült volna a sor, megérkez-tünk a strand bejáratához. Újabb szópárbajra nem volt lehetőség, mert mentem je-gyet váltani.

Nagyon haragudtam erre a fürdőre. Állandóan sokan vol-tak, zajos volt. Csodálatoské-pen ezen a napon a tömeg sem izgatott annyira, a zaj sem zavart, és a hangszóróból áradó muzsikát is színpet ta-láltam. Nem sokat fürödtünk, inkább napoztunk és beszél-gettünk. A délután nagyon gyorsan elszaladt, pedig más-ker nem akart telni. Szinte észre se vettem az este köze-ledtét.

Amikor hazafelé indultunk, olyan természetes mozdulattal adta kezembe kis kezét, mint-ha mindig kézenfogva jártunk volna. A kapujuk félmohályá-ban beszélgettünk még egy félórát, csak azután kezdünk búcsúzni. Szerettem volna megcsókolni, de ő elkapta a fejét, és beszaladt a házba.

Délután hatra mentem érte a házi buli napján. Szom-orúan jött ki a kapun. El-mondta, hogy legkésőbb tíz órára otthon kell lennie, mert ha késik, akkor nem engedik el többé velem. Elszomorod-tam én is, nem próbáltam vi-gasztalni, hiszen nekem is rosszul esett, hogy csak addig maradhat.

A „tisztelőtemre” rendezett est mégis várakozáson felül jól sikerült. Vendégeink már együtt voltak, amikor Violá betessékeltem az ajtón. Tán-coltak, szinte észre sem vet-tek bennünket, és valahogy akkor jól esett. Mi behúzódtunk egy sarokba, leültünk és beszélgettünk. Lassan a han-gulatunk is jobb lett. Amikor Gyuszi poharakkal a kezében odajött hozzánk, már nyoma sem volt viselkedésünkben a szomorúságnak.

Viola nagyon jól táncolt, szinte repült a karomon, és ügyesen táncolta a számára ismeretlen figurákat, mintha mindig ő lett volna a partne-rem. Tánc közben őt néztem, figyeltem, és egyre jobban tetszett. Mosolygott most is,

Szigorított őrizetben

Amíg eljutott az első szerelemig

A mások rászédéséből, félrevezetéséből, fondorlattal való megkárosításából magának anyagi vagy erkölcsi hasznot húzó személyt **szélhámosnak** nevezzük. Azt az embert viszont, aki bármiben könnyen hisz, könnyen félrevezethető: **híszékenynek** titulálják, aki éppen a szélhámosnak ideális prédája.

E fogalmak tisztázása után rögtön ki kell jelteni: az emberek döntő többsége se nem szélhámos, se nem híszékeny. Előfordulhatnak azonban olyan helyzetek, amikor valaki szándéka ellenére a híszékenységre csapdája esik, mert hinni akar abban, amit hall. Például az újságíró, amikor az a tiszte, hogy lejegyezze, amit a másik ember mond. Ha ugyanis nem hinni el amit hallott, nem tudná megírni. Ebből aztán az is kijöhet, hogy az olvasók is becsapódnak, ha úgy tetszik híszékennyé válnak.

Hogy mindezt miért bocsátottam előre? Remélhetőleg a cikkből kiderül.

Eltanácsolták a bölcsészkarról

Koller László 33 éves, és ezekben a hetekben sokan beszéltek róla Vácott. Magán-elzárásról érkezett — ami azóta alighanem letelt — és így érthetően örömmel társalgott, beszélte sokat, s egymás után szivta a cigarettákat. Vitathatatlanul értelmes, intelligens ember, akinek — mint kiderül majd — a cselekedetei is logikusak, általában. De csak általában!

Szülei ma nyugdíjasok. Testvérei természetesen feddhetetlen állampolgárok. Balatonalmádiban, *kitűnő* eredményel végezte el az általános iskolát, majd a balatonfüredi gimnáziumban is a kiváló tanulók közé tartozott. Így nem meglepő, hogy föl vették egyetemre, a bölcsészkarra, szociológus akart lenni. Nővérénél lakott és előtte állt az egyetemi élet minden öröme.

— S ekkor — az első fél év után — eltanácsolták az egyetemről. Vajon miért?

— Hivatalos indoklás szerint: az antiszociális magatartás miatt. Ami igaz volt: éjszakai élet, lányok,

„Behúzott a relé”

— Rendkívüli módon bosszantott, hogy a lányok olyan könnyen megúszták és egyedül én jártam rosszul. Egyszer csak „bejött a bogár, behúzott a relé”, éreztem cselekedni kell!

És cselekedett. Pestre utazott, építésznek adta ki magát és vállalta az elvált asszonynak a házpépítést. Természetesen a kulcsátadásig mindent ő szervez — mondta. Előlegként 90 ezer forintot sikerült felvennie — aztán elűnt. Hogy hova?

— Akkor szakállam volt, így még inkább hasonlítottam

nagyon szépen tudott mosolyogni, de a szeme, a szemének látványa mindig megborgongatott. Hogy lehet valakinek ilyen szép szeme? — kérdeztem több ízben is tőle.

Elfáradtunk — legalábbis ezt hazudtuk egymásnak —, és kimentünk az erkélyre pihenni. Átfogtam a vállát, nem húzódtott el tőlem. Talán ettől lettem kissé bátrabb, és megcsókoltam az arcát. Rám nézett, lassan odahajoltam hozzá, szám az ajkához ért. Csak egy pillanatig tartott, de úgy éreztem, hogy ennél édesebb csókot még soha senkitől nem kaptam. El akartam ezt mondani neki, de ő újját a számra téve csendre intett, talán azért, mert úgy gondolta, ilyenkor nem illik, nem kell beszélni. Tanácsát megfogadtam, és beszéd helyett ismét megcsókoltam. Sokáig álltunk ott, az erkélyen, összefonódva, hangtalanul. Csoválatosan megértettük egymást. Ez a hangtalan beszélgetés talán ékeesebb, szebb volt minden szónál.

Kilenc óra körül kezdtek keresni a többiek, addig észre sem vették, hogy eltűntünk. Ezután viszont mi voltunk a társaság élcélódésének középpontja. Szinte örültem, amikor az óra háromnegyed tized mutatott, és Violának indulia kellett. Sajnálattal, mert egy-egy sikamlósabb vicc után mélyen elpirult, és tekintetében szemrehányás volt, amikor rám nézett.

akik kitarítottak. A kizárás után nem dolgoztam, amolyan lelki „személtádjára” voltam a lányoknak. Tudja, elég szilárd a közbiztonság ahhoz, hogy fizikai védelemre lenne szükségük. Az ilyen lányoknak más kell: az, hogy tartozzanak valakihez.

Az eltanácsolásnak még egy következménye lett: behívták katonának. Itt katonai büncselekményt követett el — parancsmegtagadás —, fegyvermező zászlóaljba került. 1969-ben „szerelt le”.

— 21 éves voltam ekkor, teljesen kiábrándult lettem. Befelé fordultam, semmi sem érdekelt. Sodrótám abba az irányba, amit az életformám kínált. Éjszakai élet, lányok.

1973-ig, tehát elég sokáig ment ez így. Aztán lebukott a galeri, egy férfi és hat nő.

— A hatból három az „enyém” volt. A lányok kaptak hat hónap felfüggesztést, én meg 1 év 4 hónap fegyházat, kitartottságért.

Szabadulása után Siófokon felszolgálóként dolgoztam, de az előző munkáltán, könnyű élet csak hiányzott.

a Zala Márk nevű színészre. Őt akkor valamiért éppen eltiltották a működéstől. Kölcsonkértem a személyi igazolványát — elmondtam neki, hogy miért — és vidéki előadókörútra indultam. Beszéltem a színészi munkáról, a műhelytitkokról stb., hiszen jól tájékozott voltam színészi körökben. Volt olyan község, ahol a körzeti megbízottnál aludtam.

Végül a fővárosban bukott le, mert egy ismerős rendőr igazoltatta. Am ezt az ügyet megúsza egy neves rendező közbenjárásával, jótállásával.

Hazaindultunk. Bocsánatot akartam tőle kérni, de megelőzött. Nem haragszik rám, ezt karja szorításával és fejének vállamra hajtásával is megerősítette.

— Holnap megyünk a strandra? — kérdeztem úgy, mintha mindig szerettem volna odajárni.

— Megszeretted a strandot? — adta vissza a kérdést huncut mosollyal.

— Ha te is ott vagy, akkor igen.

Azt hiszem, ekkor boldogok voltunk, még az sem fájt annyira, hogy el kell válnunk. Néhány szor megcsókoltuk egymást, megbeszéltük a másnapi programot, aztán elbúcsúztunk.

Fütyörészve indultam haza. A ház előtt megálltam, majd leültem a fűbe, néztem a csillagokat. Nagyon szépnek láttam mindent, a csillagokat és az éjszotét, a fák árnyait és a város fényeit. Majdnem éjfél volt, amikor bementem a lakásba.

A hangulat magasra emelkedett, táncoltak, énekeltek, viccelődtek. Megpróbáltam velük bohóckodni, táncolni és játszani. Azt hiszem, nem vallottam szégyent bátyám barátai előtt.

Hajnaltájban fekvtem le, de már nyolc óraor felkeltem. Vidáman mosakodtam meg a jég hideg vízben, borotválkoztam, készülődtem.

A fárasztó utazások után hazatért szüleikhez Almádba, „pihenni”.

— Az Auróra bárban régi síttes barátokkal iszogattam, amikor egy csinos külföldi nővel ismerkedtem meg. Hazavittem. Mire reggel felébredt volna, „átvizsgáltam” a táskáját, s ami érték volt benne, azt kivettem. A nő szépen elment, s csak délután jelentett fel. Másnap kaptak el, de a 90 ezer forintos „építkezésért”. No és a lopás is kiderült, illetve sikkasztásnak vették, mert a nő nem emlékezett biztosan, hogy odaadta-e nekem a táskát. A kettőért — csalás, sikkasztás — 2 év 4 hónapot kaptam.

Kedvezményrel szabadult, s az egyik gyár alkalmazta volna művezetőnek, lakást is kapott volna, de a kilitás miatt ez meghiúsult.

Meglátni és...

A relé — gondolnánk — „kiengedett”. Ekkor 1977-et írunk, így kiszámítható, hogy az idén válik esedékké annak megvizsgálása: érdemes-e az ideiglenes elbocsátásra? De Koller László idebent is hű maradt önmagához. Igaz, bizalmi állást kapott, azt megfelelően elvégezte, de közben azért törte a fejét. S egy napon:

— Ríportot olvastam az egyik újságban, ahol a kép tanúsága szerint egy csinos kiszolgáló hölgy nyilatkozott. A címet, nevet kiírtam a lapból és elkezdtem leveleket írni neki. Mindent elmondtam magamról, bizonyítékként még az ítéletek másolatát is elküldtem. No és persze szépeket is írtam. „Nem lehetek csillag a Te egeden, de...” És így tovább. Aztán egyszer azt kérdezte: bejöhete beszélőre? Mondtam a nevelő úrnak, ha a kép

Négy napból két hét

Az idén januárban a „fiatal házasság” újból kapott négy nap rövid tartamú eltávoztást. Azért, hogy bejelentkezzen feleségéhez.

— Vasárnap kellett volna visszaérkeznem Vácra. Rendkívül rossz lelkiállapotban voltam, egyszerűen nem volt erőm otthagyni őt és visszajönni ide. Neki hiába magya-

— Mi az fiam, te már fent vagy — nyitotta rám az ajtót anyám.

— Hogyne, hiszen a hasunkra süt a nap.

— Nocsak. Készülsz valahová?

— Igen, Violával megyünk a strandra — válaszoltam némi büszkeséggel a hangomban.

— A strandra? Hiszen te nem szeretsz oda járni, gyűlölsz a tömeget, legalábbis mindig ezt mondtad nekem.

— Nincs mindig tömeg — próbáltam kibúvót keresni, de anyám nem firtatta tovább, hanem reggelit készített.

Kilenc óraor indulásra kész voltam, amikor a bátyám is előkerült, nagyon álmosan.

— Hova, hova fiatalúr?

— Megyünk fürdeni.

— Engem meg se vártok? Mindjárt készen vagyok.

— Tudod mit? Te menj Évával a hegyek közé — mosolyogtam és örültem, hogy visszaadhatom a kölcsönt. Nem vártam meg, hiszen Viola várt.

Az úton elmeséltette velem a házi bulit, elmondtam neki a reggeli párbeszédet is, amit bátyámmal folytattam. Csaknem visszafordult, mondván, vigyük magunkkal, mégiscsak ő hozott össze bennünket. Bátyám délután jött utánunk, de akkor magával hozta menyasszonyát, aminek kivételesen ösztintén örültünk.

— Azt mondták, menjek a látatlan Cementműbe dolgozni. Bevágtam magam után az ajtót, s elindultam.

— Újból szélhámoskodni?

— Igen. Elemeltem valakinek a személyi igazolványát. Az egyik színház rendezője volt. Fényképet cseréltem és a végzettséghez beírtam: rendező. Újabb országos körútra indultam...

S itt rövidítünk. Biztosan elhiszik az olvasók, hogy a színészi pályára vágyóknak, a művészeket, rendezőket tisztelőknak Koller László alaposan kihasználta a híszékenységet. S milyen a sors: ismét hazai tájakon bukott le. A balatonfüredi pályaudvaron egy Almádból származó rendőr igazoltatta, s bizony nem szólította „rendező úrnak”, 2 és fél évet meg az őrizetet kapta meg.

csalt és nem lesz szép, küldje el. Erre azonban nem volt szükség, gyönyörű szép hölgy érkezett. Elkezdünk beszélgetni és úgy mellékesen megjegyeztem: mikor jelentkezbe az esküvőre? Amint hazatértem — válaszolta.

A múlt év októberében rövid tartamú eltávoztást kaptam és Enyingen megtörtént a lakodalom. A feleség 35 éves, két nagyobb gyermeke van, akik már önállóak, no és háromszobás szép lakása.

— Mit szóltak a faluban?

— Mindenki le akarta beszélni az örültségről. Nekem egyetlen támaszom az itteni nevelők, a parancsnok támogatása, segítőkészsége volt. Sajnos a saját csapdámba estem. Ha egyszer egy öreg strici rendes lesz?

— Szerelem?

— Talán igen, mert ez a fordulat az első egyenrangú kapcsolatomban egy nővel. Ez zavart okozott nálam. S elkövettem az örültséget.

ráztam, milyen a börtön, nem értette, nem érthette meg. Mégiscsak elindultam, de Székesfehérvár után a vonaton bevettem egy rakás gyógyszer és megittam rá öt üveg sört. Ettől olyan állapotba kerültem, hogy ma sem emlékszem, hogyan kerültem Angyalföldre, egy haverhoz, ahol felébredtem hétfőn délután.

Ettől a naptól kezdve szinté minden szabad időnk együtt töltöttük négyen. Boldogok voltunk, nagyon jól megértettük egymást, nem titkolóztunk. Évát testvéremként szerettem, a két lány is jó barátónk volt.

Egy ízben Viola nem jöhett a strandra, valami dolga volt, ezért én se mentem. Otthon maradtam anyámmal, ami az utóbbi időben alig-alig fordult elő. Beszélgetni kezdtünk ebéd után, amikor már ő is ráért. Kérdezgetett a terveimről, hova akarok menni dolgozni a hosszú nyaralás után, amelyet kéthónaposra terveztem. Végül megkérdezte, mi a tervem Violával.

— Violával? Azt hiszem, elveszem feleségül — feleltem rövid gondolkodás után.

— Feleségül? Hiszen még törvényesen el se váltál.

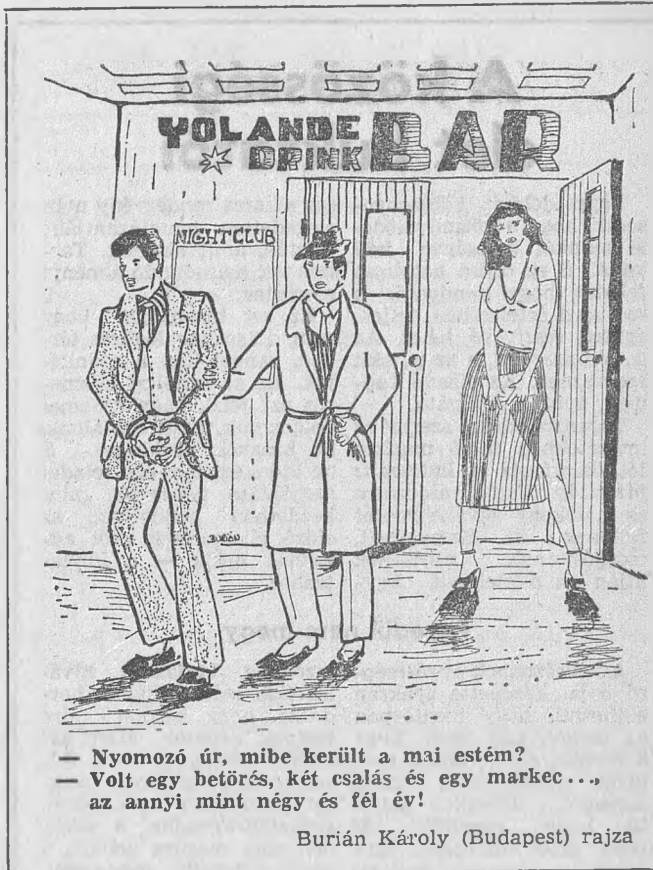
— Az már nem tart sokáig, bizonyára Cila se górdít akadályt a válás elé. Elválnak közös megegyezéssel. Ha mégis, van bizonyítékom ellene, ami valóok.

— Már egyáltalán nem szeretted?

— Nézd anyukám, erre elég nehéz válaszolni. Talán szerettem most is. Ha ketten — Viola és Cila — elem állnának, és választanom kellene, nehéz lenne a döntés.

— Akkor ne döntés még, hiszen Violát alig ismered.

— Ez igaz, viszont Cila nálam jobb ismerem.

— Nyomozó úr, mibe került a mai estém?
— Volt egy betörés, két család és egy markec... az annyi mint négy és fél év!

Burián Károly (Budapest) rajza

Közben a rendőrség már körözte

— Visszautaztam a feleségemhez, mert már nem merem kése visszamenni, bár jobban tettem volna. De az akkori gondolataimat már nehéz visszaidézni. Az értelmeimet, amely jelezte, hogy értelmetlen, örült dolgot csinállok, elnyomtam a szeszrel, meg a szesz hatását felfokozó gyógyszerekkel. A feleségem nagyon örült, mert éppen előtte járt ott a rendőrség. Végül egy ideig csak maradtam, de nem volt köztünk olyan jó a légkör, mint régen.

Aztán ismét hazatért

— Siófokon kerestem fel, még kiabált is velem, hogy elege van, elvállal és így tovább. Aztán beültünk egy szórakozóhelyre, iszogattunk, kibékültünk. A sötétség leple alatt a kertek alatt hazaosontunk.

E négy utolsó nap egyikén izgalmas jelenet is lejajlott: ismét keresték a rendőrök, de a felesége nem árulta el, az egyik szobában lapult. Aztán úgy tűnik: mégis felülkerekedett a józan ész.

Vállalom a következményeket

— Mit szóltak a történethez az itteniek?

— Senkinek sem mondtam el, miért tettem, mert úgy

Ha már nem ment vissza, logikus volt, hogy a feleségem ment. Pár nap múlva azonban eléggé furcsa dolgot művelt: elindult egy országos körútra. Utazgatott — volt pénz, a rokonoktól is kapott —, éjszakai szórakozóhelyeken tűnt fel stb. S talán megint szélhámoskodott?

— Tudomásom szerint — bódult voltam végig — senkit sem károsítottam meg, ezidáig a rendőrség sem gyanúsított semmivel.

Döntöttem: visszajövök Vácra, még mindig jobb, ha kése is, de önként teszem. Elindultam, éjjel körül érkeztem Székesfehérvárra. Gondoltam, a reggeli, a hajnali indulásig iszogatom egy kicsit. Az egyik bárban összefutottam egy váci őrizetstársammal, aki nemrég szabadult. Pár perc után azt mondta: kimegy a mellékelyiségbe. Nem jött vissza, jöttek helyette a rendőrök. És most itt vagyok, harminc nap magánelzárást kaptam.

érezem, az előlétem alapján nem hinnének nekem. Tulajdonképpen a nevelők és a felügyelet előtt szégyeltem magam, az ő bizalmukat vesztettem el. Ezért vállalom kell a következményeket.

— A társai?

— Velük nemigen beszélhettem. Bár tudom, hogy nekik is ártottam, szándékom ellenére.

— A felesége?

— Úgy érzem, elvesztettem őt, nem tud megérteni.

Bizony nehéz is. Mi szól mellette? Talán az, hogy nem először volt rövid tartamú eltávoztásom, tehát... Most októberben hivatalosan is elmehelett (elmehe?) volna... S azért kiment, az átjelentkezést, azt elintézte.

Ellene? Mindenekelőtt eddigi élete, s az, hogy a nevelői támogatást — nem sokan kapnak négy hónapon belül kétszer rövid tartamú eltávoztást —, a jóindulatot ilyen cselekedettel „hálálta” meg. Hogy társainak is ártott, hiszen, ha ilyen „megbízható” emberben nem lehet megbízni, akkor...

Folytathatnám az egész és félbemaradt mondatokat. De nem akarom az olvasót befolyásolni. Légyen bármi is a véleményem. A tények amúgy is nagyon makacsak...

Csapó Sándor

(Folytatása következik.)

—kas

EZ IS, AZ IS... EZ IS, AZ IS... EZ IS, AZ IS...

TRÉFÁK

— Futball mindig lesz!
— Miből gondold?
— Hiszen valahol a nős embereknek is ki kell magukat kiabálniuk!

— Én a véleményemen nem változtatok alapvetően!
— Tudom, csak néha új-járendezed!

— Hihetetlen, hogy tud egy ember egy feladatban ennyi hibát elkövetni!
— De hiszen nem egy ember követte el, tanár úr, kérem! A papa is segített, meg a mama is!

— Meddig jutottál a szerelmeddel?
— Elég messzire. Tegnap végre igent mondott.
— Hát ez nagyszerű! És mikor lesz az esküvő?
— Milyen esküvő?

Van az embernek mágneses érzése?

Az, hogy a postagalambok hogyan tudnak hazatalálni, még maig sem teljesen tisztázott. Ezeknek az állatoknak úgy látszik vannak olyan képességeik, hogy a Föld mágneses tere szerint tájékozódhatnak. Roswitha és Wolfgang Wiltshko német kutatók kísérletei mindenesetre azt mutatják, hogy a galambok nem tudnak tájékozódni, ha ketrecekben szállítják őket, amelyekben a mágneses tér mesterségesen megváltozott. Bizonyos azonban, hogy ezek a madarak — ezen túlmenően — tájékozódásukhoz arc- és szagészleleteket is használnak.

Azt a kérdést, hogy vajon az embereknek is van-e érzése a mágneses tér iránt, Robin R. Baker, a manchesteri egyetemről néhány év óta vizsgálja, és meglepő eredményekre jutott. Egy kísérletben bekötött szemű egyetemi hallgatókat vittek autóra az utakon hatól ötvenkilométeres távolságig és először is azt kérdezték tőlük, hogy az egyetem melyik irányban fekszik. Akkor, még mindig bekötött szemmel, kellett mutatniuk az egyetem irányába végül a kötetést levették róluk, körülnézhettek, és ekkor még egyszer megkérdezték tőlük az irányt.

A várakozások ellenére a bekötött szemmel adott válaszok eredménye lényegesen jobb volt, mint a kötés levétele után. Az első kísérletknél 17–20 hallgató olyan irányokba mutatott, amelyek 30 foknál kevésbé tértek el a helyes iránytól. Az égtájra vonatkozó kérdésekre adott válaszok is sokkal jobbakt voltak, mint ahogyan ez pusztán véletlen eloszlás esetén várható volna. A kötés levétele után a hallgatók egy része mégis zavart és dezorientált volt.

A diákok nem tudták megmagyarázni, hogy bekötött szemmel hogyan tudták eltalálni a helyes irányt. Saját elmondásuk szerint több mint egy-két kilométeren keresztül vitték őket. Nyilván a Napnak sem volt semmilyen hatása. Erősen felhős napokon az eredmények ugyanolyan

jók voltak, mint napsütéses napokon. Mindez annak a feltevézéséhez vezetett, hogy az emberek (hasonlóan a postagalambokhoz), a mágneses tere tudat alatt észlelik és aszerint tájékozódhatnak.

Ezen hipotézisek megvizsgálása céljából egy újabb kísérlet sorozatban a bekötött szemű hallgatók fejére sisakot húztak, amelyek segítségével a fejre ható mágneses teret 90 fokkal balra vagy jobbra forgatták el. A kísérleti alanyok nem tudták, hogy a mágneses teret melyik oldal felé forgatták el, és néhányuknál a sisakban ezt a mechanizmust kikapcsolták, úgy, hogy a normál mágneses tér hatásának voltak kitéve. Ennél az utóbbi csoportnál az eredmények nagy többsége megint csak kevéssé tért el a helyes iránytól, míg azok, amelyek egy beállított mágneses térnek voltak kitéve, majdnem mindnyájan helytelen válaszokat adtak, amelyek az alkalmazott mágneses tér irányára szertart vagy az egyik vagy a másik irányba tértek el.

Egy utolsó kísérlet sorozatban végül azt vizsgálták meg, hogy a diákok hogyan tudtak tájékozódni akkor, ha nyitott szemmel vannak kitéve egy hamis mágneses térnek. Egy erdőbe vitték őket, és egyenként kacskaringós ösvényen vezették majd felkérték őket, hogy adják meg a kiindulópont irányát. A kísérletet napsütéses napon végezték, az erdő ritkás volt, úgy, hogy a napot mindig lehetett látni. Ennek ellenére azok, akiknek sisakjában a mágneses teret kikapcsolták, lényegesen jobb eredményeket értek el, mint azok a kísérleti alanyok, akiket hamis mágneses tér hatásának tartottak ki. A mágneses teret nyilvánvalóan használták állandóan tájékozódási segédletként.

Az, hogy van-e saját érzék-szervünk a mágneses tér érzékelésére, és hogy ez hol lenne, az eddig nem ismeretes. Mindenesetre úgy látszik, van egy „hatodik érzékünk” amellyel a Föld mágnesességét érzékeljük.

Harc a dohányzás ellen Svédországban

Eddig a svédek mindenképpen a hangját ismerték. Most azonban Agneta, az „Abba” nevű popcsoport sztárja sok száz plakátról néz mélyen honfitársainak szemébe, blúzát hetykén széthúzza és kifeszíti a mellét. Ezen egy reklámfűző fészül, amelyről — tekintve, hogy az angol nyelv Svédországban divat — angol nyelvű reklámmondat hirdeti: „Nem dohányzó nemzedék”.

Ahogy a lenszőke Agneta, úgy reklámoznak ez idő szerint Svédországban ismeretlen diáklányok, körülcsoadt sportolók és körülrajongott balerinák izgatott blúznyílással az „En rökfri generation” (Dohányzásmentes nemzedék) alapítvány és annak ügye részére: a svédeket a leggyorsabban és örökre le kell szoktatni a dohányzástól.

A stockholmi egészségügyi apostolok ugyanis az alkohol után és mellette a dohányban fedezték fel „korunk pestiséjét”, ahogyan azt a 30 000 tagot számláló „Visir” (Mi nemdohányzó) nevű országos szövetség megfogalmazta.

2005-ig ezt a pestist ki akarják irtani, vagy ha nem megy, akkor legalább gátat vetni neki. „Egy huszonöt éves program keretében — mondja Bo Pettersson, a stockholmi szociális minisztérium miniszteri tanácsosa —, a cigarettafogyasztást újból az 1920-as szintre akarjuk lenyomni — felnőttenként és évenként legfeljebb 300 cigarettára”.

Ez majdnem egytized része annak, amit a 4 millió svéd dohányzó jelenleg elfűtől — és így a nikotin ellen küzdő lovagoknak nehéz dolguk lesz, hogy az országot megszabadítsák a fűstől.

Az orvosi tények a dohányzás elleni védekezés mellett szólnak: csupán a múlt évben sokkal több svéd halt bele a dohányzásba, mint amennyi áldozatot az utcai közlekedés követelt. 1800 svéd halt meg aktaszervező, alátámaszthatóan a dohányosok rákbetegségében.

Egyébként Svédország már a helyes úton van: a svéd férfiak között a dohányzó részaránya az utóbbi tíz évben 42%-ról 31%-ra csökkent, svéd nők közül már csak minden harmadik nyúl a cigarettahoz. 1971-ben az összes 16 éves fiú 41%-a füstölt, ma már csak 21%.

Ez azonban még mindig kevés. A szociális minisztérium és a stockholmi egészségügyi hatóságok most egy egészen nagy csapást készítenek elő — ha meg kell lennie, akkor törvénnyel, amelyet a kormány által életre hívott „dohánybizottság” vesz fontolóra. A szakértők javaslatát az év végére várják.

Megfontolás tárgyává téteik és bizonyára még ebben a törvényhozási időszakban a parlament által elfogadatik egy valamennyi nyilvános épületre — pályaudvarokra, postahivatalokra, hivatali helyiségekre, kórházakra, színházakra — vonatkozó általános dohányzási tilalom.

Eme előírások ellen vétők részére büntetéseket mindenestre nem irányoztak elő, mivel az szűkségtelen.

Az államvasutak dohányzó szakaszai részarányát 50-ről 25%-ra csökkentették, étkezőkocsijaikban már jó ideje teljes dohányzási tilalom van. A stockholmi „Pub” áruház éttermében ugyanez a helyzet.

Gondolatok

Azoknak, akik a történelmet csinálják, jobban kell igyekezniük, mint azoknak, akik írják.

Minden szakma összeesküvés a többiek ellen, akik nem szakemberek.

De annak érdekében, hogy az országot a következő évezred kezdetéig teljesen nikotinmentessé tegyék, a még dohányzóknak, mint figyelemzavaró és elrettentésnek az aktív segítségére van szükség.

Igy Svédország volt szociáldemokrata miniszterelnöke, Olof Palme „egy negyedmillió cigarettát után” (írta az Expressen című újság) egy nap, „amikor torka kaparni kezdett”, úgy határozott, hogy már „eleget kapott”: két és fél évvel ezelőtt abbahagyta a dohányzást.

Az egészségügyi apostolok ilyen példaközl merítenek bátorságot kampányukhoz.

A „nem dohányzást divattá tehetik, és kell tenniük”, „mint ahogyan egykor a dohányzást a siker, a szabadság és az emancipáció jelének tekintették” — véli Palme.

Ez nem fog könnyen menni. Már több mint tíz évvel ezelőtt, miután az amerikai orvosok riasztó jelentései a dohányzók között világméretű riadalmat váltottak ki, a dél-svédországi Frinnaryd község valamennyi nikotinmániakusa elhatározta, hogy a cigarettát örökre elnyomja. Százhat férfi és nő dobta vélhetőleg utolsó cigarettáját „a világ legnagyobb hamutálcájába”. Stockholmban Tage Erlander, az akkori miniszterelnök hozzájuk hasonlóan cselekedett.

Tíz évvel később összesen 19 nemdohányzó maradt még. És a probléma még mindig ugyanaz: csupán három hónappal azután, hogy Agneta az „Abba”-sztár, mint „egy nemdohányzó generáció” példaképe lefénnyképezte magát, nyilvánosan visszaesett.

A stockholmi „Atlantic” nevű discóban egy fényképező cigarettázás közben kapta le. A fényképet nyilvánosságra hozták. Agneta ezt egyszerűen „közönségesnek” találta.

MI KÖZE A LÓTUSZNAK A JÓGÁHOZ?

Pontosabban: miért nevezik a jóga alaphelyzetét lótuszülésnek? A jógik szerint azért, mert ez az ülés olyan tökéletes egyensúlyi helyzetet teremt, mint amilyenben a lótusz virága lebeg a víz színén. De nyilvánvalóan szerepe van a névadásban annak is, hogy a lótusz mind a régi Egyiptomban, mind a régi Indiában kultikus virág volt. Egyiptomban a szirmait bontó lótusz a Nilus jelképe volt, virágának rajza a hieroglifikák között magát az államot jelölte, számjegyként használva pedig a bőség számának tartott ezres jele volt. Az egyiptomiak legfőbb isteneiket, Oziriszt, Hóruszt, Isiszt és Hathort is lótusszal ékesítették.

Indiában szintén az istenek szent virága volt a lótusz. Levelén trónolva ábrázolták Brahmát, félig nyílt lótuszvirág szirmai között Laksmi, a szerelem istennőjét, lótuszülésben, illetve lótuszvirág kelyhében ülve Buddhát. (Ő, te ékszer a lótuszvirágban! — ezavakkal kezdődik a tibeti buddhisták híres lótuszfóháza.)

A lótuszhit Európára is áterjedt. Hatására került a görög regék Odüsszeusa is a szendergések és álmok hazájában élő lótuszevők közé, akiknek meséje a realitásba gyökerezik, hiszen a lótusz magvából még ma is sokfelé örölnek kenyérlisztet. De akad magyar lótuszmonda is. Eszerint a hévizi tóra bűvös madarak plántálták át a lótuszokat, egyenesen a Nilusból. Az egyiptomi és az indiai lótusz egyébként nem teljesen egyforma: az utóbbi nagyobb virágú, rózsaszínűbb és illatosabb.

Lefogyással csökkenthető a vérnyomás

Korábban a vérnyomás csökkentését sóban szegény étrend alkalmazásával kívánták elérni. Egy Izraelben közreadott tanulmány most igazol. A súlytöbblettel bíró hipertóniások fogyjanak le, azáltal vérnyomásuk normalizálódik.

Magas vérnyomású elhízottak két csoportját fél éven át vizsgálták. Első csoportba azok kerültek, akiket addig éveken át eredménytelenül gyógykezelték, a másodikba azokat osztották be, akik gyógyszeres kezelést egyáltalán nem kaptak. Utóbbiakat két alcsoportba sorolták. Az egyik alcsoport tagjait gyógyszeresen kezelték, a másiknak tagjai gyógyszeres mellett diétás étrendet is kaptak. A korábban nem kezelt csoportját (1. csoport) csak soványító diétában részesítették. Az étrend 35% proteint, 35% szénhidrátot és 30% zsiradékot tartalmazott. Az ételeket normális mértékben sózták. Hat hónap után minden csoport tagjai átlag 10,5 kg-ot vesztek testsúlyukból, miközben 75%-uknak vérnyomása normálisra esett vissza. A kísérleteket végzők ezzel azt látták bizonyítva, hogy nemcsak sóban szegény étrend, hanem a testsúly csökkenése is befolyásolja a vérnyomást. Elképzelhetőnek tartják, hogy a magas vérnyomást csupán fogvasztó étrend alkalmazásával is normálisra lehet csökkenteni.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18											19					
20					21						22		23			24
25				26					27		28				29	
	30	31				32		33		34			35	36		
37	38		39					40		41	42					43
44		45				46				47	48			49		
50									51	52			53			54
	55				56	57		58				59	60		61	
62	63			64	65			66			67	68			69	70
71				72				73			74					
76						78		79								
													80			
																81

Magas mondat

Vízszintes: 1. Vauvenargues francia moralistától idézőnk; folyt. a függ. 1. sz. sorban (záró betűk: R, T, D, O). 18. Az északi sarkkör táján élő állat. 19. Terméketlen pusztaság. 20. Placi kereskedő. 21. Menedék. 23. Hajórezs. 24. Csapadék. 25. A légnomások egyik mértékegysége. 26. Színművész (László). 27. Azonos rendszámú és tömegszámú, de különböző energiájú atommagok jelzője. 29. Tengeri halfajta. 30. Az urán, a hidrogén és a kén vegyülete. 32. Kismértékben. 34. Gyümölcsnedv. 35. Lőfegyver része. 37. A gallium vegyjele. 39. ...Darja (szovjet-afgán határfolyó). 40. Értékest. 42. Néplívfős hangszer. 44. Lengyel város az Odera partján. 46. A kúrjum és az urán vegyülete. 47. Távollabra mutató szó. 49. Földbe vájt fedezék épít. 50. Az 1848—1849-es osztrák—olasz háború egyik csatája. 51. Női név. 53. vonatkozó névmas. 54. Rövidítés aláírás után. 55. Baráti állam. 56. 3,14. 58. Lóverseny. 60. Francia üdülőhely a Pireneusok lábánál. 62. Párisi

helyesítés. 64. Közvetlenül megelőző. 67. Fehér foltos homlokú. 69. Halogén elem. 71. Levélvirág. 72. Fértinév. 73. Tengeri árok a Csendes-óceánban. 75. Harald Madsen művészneve. 76. Színházi előfüggöny. 79. Kiváló szovjet zeneszerző. Függőleges: 1. Az idézet befejezése (záró betűk: A, D, O, E). 2. Irányító szó. 3. Köztársaság a Csendes-óceán szigetvilágában. 4. NSZK-beli folyó. 5. Csak névbetűről ismert magyar festő a XVI. század elején. 6. ...nyomban, késedelem nélkül. 7. Író, tábornok a munkásmozgalmak hőse (Máté). 8. Tudatos gondolkodás. 9. Majdnem árva! 10. Kétkerekű jármű. 11. Magyar zenetörténész (Kálmán, 1878—1956). 12. Az urán és a kén vegyülete. 13. A föld izzó magja. 14. Mesterséges napfénykürára használat. 15. Fogával tég. 16. Klasszikus kötőszó. 17. Kárpát-ukrajnai város. 22. Gramm-molekulásúly. 26. Ismeretséget próbáló költő. 28. Régi magyar labdadáték. 29. Lefűrészt fa talajmaradót darabja. 31. Előbbré jut. 33. Becézett női név. 38. Világos erdélyi község román ne-

ve. 38. Őreg bácsi. 41. Munkagép, de madár is. 43. Apaállat. 45. Védő. 46. Lábbel. 48. Állatok táplálására való nátrium-klorid. 52. Zenemű módosított feldolgozása. 57. Elektronikus írodágmárka. 59. Régi falusi előjáró. 61. Népies táncurjantás. 63. Leszármazott. 65. Szibériai folyó. 66. Osztrák író, kritikus, esszéista (1863—1934). 68. Kisváros. 70. Algériai kikötőváros. 72. Középen vetni! 74. En, németül (ICH). 75. HRJ. 77. A ruténium vegyjele. 78. Névelő. 80. Ósi számú város.

Beküldési határidő: 1981. Április 4.

A Heti Híradó XXV. évfolyam 9. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése a következő:
A szeriemenhez két ember kell
Ebből származik minden baj
Könyvjutalmat nyertek: Katona József elítelt, Tököl; Kőrösfalvy László elítelt, Bp.-i Fegyház; Szabenyi Géza elítelt, Alampuszta; Gejzer Sándor előzetes, Főv. Bv. Int. I.; Nagy László elítelt, Sátoraljaújhely.

Melyik az igazi fogaskérdés?

Ez: mióta van fogaskerekű vasút a világon? A válasz: a fogazott sínbe kapaszkodó fogaskerekű mozdony elvét Blenkinsop szabadalmaztatta a borogyinói csata évében, 1812-ben. Az első, fogaskerekűnek nevezhető vasutat Észak-Amerikában építették a múlt század közepén: az 1894 méter magas Washington-hegyre vitte föl az utasokat. A világon harmadikként fogaskerekű a budai hegyekben kezdett járni, egy svájci gépmester, Nikolaus Riggenbach Európában szabadalmaztatott rendszere szerint. Az első szelvény 1874. július 24-én indult el, akkor még aprócska gömzözdony húzta, miközben cylinder formájú kis kéményből pöfögött a füst. A vonat eleinte az akkori Sváb-hegyig, a mai szabadság-hegyi megállóig közlekedett. Személyszállításra éppúgy használták,

mint teherfuvarozásra, bár városmajori indóháza épületére sokkal hangzatosabb latin jellegű mondat került: „Per ardua ad astra” (Meredeken föl a csillagokig). Ha a csillagokig nem is, a Széchenyi-hegyig már 1890-ben feljutott.

Egyébként az első idényben 35 400 utast szállított, s azért mondjuk, hogy idényben, mert a derék fogaskerekű vasutunk 36 évig kizárólag csak nyáron üzemelt, és csak 1910-től kezdett járni rendszeresen télen is. Aztán beteljesült rajta a korabeli járművek sorsa: villamosították. 1929. július 2-án az első villamosított szerelvényt Herman Miksa kereskedelemügyi miniszter vezette a felső végállomásig. (Igaz, a biztonság kedvéért a hivatásos vezető is ott állt mellette.) A mai szerelvények sebessége felfelé 30, lefelé 20 kilométer óránként.

SPORT

NB I

Meglepő eredmények

Tovább tart a Ferencváros és a Vasas versenyfutása, a magabiztosnak tetsző Videoton kissé lemaradt az utóbbi hetek csapásai folytán. Ez után a két fővárosi klub rangadója előtt minimális különbséggel a Ferencváros van kedvezőbb helyzetben. Mindkét csapat döntetlenre játszott legutóbb, igaz, minimális különbséggel volt teljesítményük között. A Vasas egyszer sem talált, az FTC négyszer is — ez utóbbi mérkőzésen rekordkísérlet történt: a játékvezető összesen hatzszor rúgott büntetőt. Időrendi sorrendben először a Vasas-mérkőzésről: Szócs János, a pécsi edzője a remek sorozatban levő csapatáról ezt mondja a mérkőzés előtt:

— Van egy olyan érzésem, hogy ha küzdünk és okosan, ésszerűen játszunk, nem kaphaunk ki.

Bundzsák Dezső, a Vasas mestere meglepetten tekintett kollégájára, de szokása szerint nem bocsátkozott fejtegetésekbe, nem replikázott. Jól tette, mert akkor vajon mit mondott volna a találkozó után (ekkor már borús volt tekintete), hiszen csapata alaposan elmaradt a várakozástól. S nemcsak a testőri természetű Katzír miatt. (A mérkőzés előtt elhomályosult a Vasas öltözőjének üveg folyosója, amikor a bodybuildinges külsejű kapus az igazolást vitte a játékvezetőhöz. Ugy futólámpa megjegyezte: — Most elég jól megy nekünk, egy pontra jók vagyunk, azt hiszem.)

A Vasas nem vette százzalékosan komolyan ellenfelét. Tempólanul játszott, bonyolult támadásokba keveredett, a Pécs pedig szívósan, higgadtan és alkalmanként mutatósan védekezett, vagy éppen támadott (Dárdai a mérkőzés legjobb helyzetét hagyta ki, amikor senkitől sem zavartatva túl finoman célzott és a labda Mészáros kapus mellett szelíden elsuhant — az alaponalon túlra), igaz, Zombori többször is, valamint Kiss és Rixer olyan lehetőséghez jutott, amit hideg fővel berúghatott volna — de, Katzír mutatványaival valószínűleg meggyőzte Mészöly Kálmánt abban, hogy kit védessen első számú kapusként.

A Vasas-pálya közönsége természetesen zsebrádiózott a mérkőzés alatt, jöttek a tudósítások, gyakran hördült fel a csodálkozástól, amikor a zalaegerszegi mérkőzésről hallott információt. De hát milyen is volt ez a mérkőzés a másik bajnokjelölt, az FTC szemszögéből? Válaszol Novák Dezső edző.

— Az ilyen találkozók csúsznak a közönséget. Mindkét csapat támadott, nem voltak bunkerformációk, nyílt sakkal küzdött mindenki, akár a lovagi tornán. Mielőtt valaki Mohácsi bírót emlegetné kérszavakkal, el kell mondanom, hogy abszolút korrekten bíráskodott.

— Hogy a válogatott jelöltjeink mit nyújtottak? — kérdez vissza. — Szeretném megdicsérni Nyilasit, annyit lőtt futott, hogy ha rászérteünk volna egy kilométerórát, el-tört volna a spirál. Mindenütt ott volt, ahol kellett és külön jó érzés, hogy idegileg is kifogástalan állapotban van — ezt mutatta a megismételt tizenegyesnél tanúsított hidegvérű megoldása. Ráadásul képes arra, hogy magával vigye a társaságot, szóval jó értelemben vett profzionista játékost mutatott. Múhával is elégedett voltam, szintén védőkező közpályás pozícióban utólérhetetlen ma.

Ami a 23. forduló további mérkőzéseit illeti: akad néhány meglepő eredmény. A Videoton sorrendben harmadik vereségét szenvedte el, ami eléggé érthetetlen, ha felelevenítjük az FTC elleni, nyitányon nyújtott teljesítményét. (Nem lenne meglepetés, ha „belső bajok” kerülnének felszínre.) Feltétlenül meglepő az MTK—VM háromgólos hazai veresége a Honvéd elleni 3:3 után. Lakat Károly a vendégcsapat mestere nem véletlenül állapította meg, hogy milyen lélekietlenül küzdöttek a kétfélek. Így a kiesés réme egyre jobban fenyegeti a patinás fővárosi klubot. Még rosszabb helyzetben van a Kaposvár, tavaszi mérlege elkecsereztető: 0:3, 0:4 és 0:3 — ebből két meccset hazai pályán játszottak. A Dunaújváros és a Diósgyőr helyzete sem javult, s úgy tűnik, e négy együttesből kerül ki a három kieső.

Feltűnő a Békéscsaba, a Tatabánya és a Debrecen folyamatos, kiegyensúlyozott jó szereplése és a Dózsa gyengélkedése. A 24. fordulóban a Vasas—FTC találkozó a bajnoki cím szempontjából döntő fontosságú lehet, mint azt már fentebb is említettük. Ha ugyanis a Fradi győz, elhúz és aligha lehet megállítani. Más eredmény esetén viszont teljesen nyílt marad a bajnoki címért folytatott küzdelem. Egyébként még a 23. fordulónál maradvány: emelkedő nézőszám mutatja, hogy a szurkolók nagyon bíznak labdarúgóinkban. (Zalaegerszegen 15 ezren, Debrecenben 20 ezren, Békéscsabán 12 ezren voltak, de a csepeli 10 ezer és a Hungária körüli 5 ezer néző is jóval meghaladja a szokást.)

A 23. forduló eredményei:

ZTE—Ferencváros	4-4
Békéscsaba—Videoton	2-0
Vasas—Pécs	0-0
MTK—VM—Tatabánya	0-3
Kaposvár—Rába	0-3
Honvéd—Dunaújváros	5-1
Debrecen—Nyíregyháza	2-0
Csepel—Dózsa	1-1
Volán—Diósgyőr	1-0

„A nyíregyháziak tetszettek...”

Hidegkúti Nándor, volt hatvannyolcoszoros magyar válogatott, az MLSZ tanácsadó testületének tagja:

— A szövetség megbízásából az utóbbi időben nagyon sokat járok vidékre, NB I-es mérkőzések megfigyelőjeként. Legutóbb a Kaposvár—Rába-találkozón voltam. A somogyiak szintem már lemondtak mindenről, ezt érztem játékosaik mentalitásán. Nem volt nehéz a Rába dolga, bár nem játszott jól. Rengeteg az oldaladogatás, tologatják a labdát még a 18-on belül is. Képtelenek rájönni a tömörülő védelemmel szembeni helyes akciókra.

— Az elmondottak nemcsak a Rábara jellemzők, mindazokra a csapatokra is, amelyek most a tavaszi szezon

kezdeté óta láttam: a Tatabánya, a Nyíregyháza, a Kaposvár, a Zalaegerszegre. A játékosok kezdősebessége rendkívül kicsi. Nem robbannak a szélsők, a belső csatárok. Bár annak idején hosszú távon mi sem voltunk villámgyorsak, de azon a 10—12 méteren képesek voltunk előnyt szerezni. Nekem a nyíregyháziak tetszettek a legjobban, játékosaik erőteljesek, magasak, rengeteget mozognak és ami a legfontosabb, azok a játékosok is futnak, akiknél nincs a labda. A nyíregyháziak védelmét, a zalaegerszegi Pétert, a tatabányai Kovácsot dicsérném. Összességében: csapátpótlás terén nem sok újat hozott ez a tavasz az említett kluboknál.

BEK, KEK, UEFA-KUPA

Az elődöntők résztvevői

A három európai kupában szerdán visszavágó mérkőzéseket játszottak a legjobb négy közé, az elődöntőbe jutásért.

BEK: Ostravában: Bayern München—Baník Ostrava 4:2. Szófiában: Liverpool—CSZKA Szófia 1:0. Belgrádban: Internazionale—Crvena Zvezda 1:0. Moszkvában: Real Madrid—M. Spartak 0:0. Továbbjutott tehát a Bayern München, a Liverpool, az Internazionale és a Real Madrid.

KEK: Tbiliszi-ben az otthonában 4:1-es vereséget szenvedett angol West Ham United szépen búcsúzott, 1:0-ra legyőzte a Dinamo Tbiliszi, amely azonban 4:2-es összesítéssel továbbjutott. Rotterdamban: Feyenoord—Szlávia Szófia 4:0. Newportban: CZ Jena—Newport Country 1:0. A jeni 2:2 után az NDK csapata idegenben tudott nyerni. A négy továbbjutó: a Tbiliszi, a Feyenoord, a CZ

Jena és a Benfica. A portugál együttes — Baróti Lajos csapata — az NSZK-beli 2:2 után Lisszabonban 1:0-ra legyőzte a Düsseldorfot.

UEFA: Kölnben: FC Köln—Standard Liege 3:2. A belgiumi 0:0 után óriási küzdelemben az utolsó percben lött góllal harcolta ki a nyugatnémet csapat a továbbjutást. Jelentő 3:2-t. Lokerenben: Lokeren—AZ '67 1:0. Az első mérkőzésen az AZ '67 2:0-ra nyert. Svájcban 0:0 volt az eredmény a Sochaux—Grasshoppers mérkőzésen, most Franciaországban 2:1-re nyert a hazai csapat. Ipswichben ismét magabiztosan játszott az angol együttes, a St. Etienne ellen, amelyet az első mérkőzésen 4:1-re vert meg. Most 3:1-re alakult az eredmény, az összesítésben 7:2 az Ipswich javára. A legjobb négy: Sochaux, Ipswich Town, Köln és az AZ '67.

A sportszerzési díjról, a hokisokról és Klampárékról

Kiosztották a fair play-díjakat. Bármennyire is együtt éreztem a moszkvai olimpián a birkózó Tóth Istvánnal, nem jutalmaztam volna őt sportszerzési díjjal csupán azért, mert az igazságtalanul végződött versenye után másnap már szurkolt társaiért. A magyar birkózót az elvesztett aranyért egyébként sem kárpótolja a fájdalomdíjként kapott sportszerzési díj. Dr. Kamuti Jenő, a bizottság elnöke azt mondta, hogy a díjat vagy egy sportszerző tette, vagy az egész sportolói „életműért” adják ki. Az idei díj odaítélésének indoklásában — mint megjegyezte — nem a legszerencsésebben fogalmaztak. Tóth István egész eddigi pályafutásáért, mindenkor sportszerű magatartásáért kellett volna jutalmazni. Így valóban másként hangzana. Van egyébként egy életrajzi ölelete a bizottságnak. Azt javasolja, hogy a Népstadionban az olimpiai bajnokok dicsőség-táblájára mellé állítsanak fel egy másik márványlapot, és arra véssék fel a magyar fair play-díjasok nevét. Megérdemelnék, hiszen ők azok a kevesek, akik a sportszellem legtisztább és legnemesebb hagyományait őrizve versenyeznek.

A magyar jégkorongozók ugyan nem érdemelték ki fair play-díjat, de — mint eddig már jó néhány világ bajnokságon — most Pekingben is jantaszitikus akarással küzdöttek, és szinte jobban játszottak, mint ahogy tudnak. Esztendőik óta rejtély számomra, miként képesek egyáltalán nyerni nemzetközi mérkőzéseken, hiszen nincs olyan ellenfélük, amely ne fedett csarnokban készülne fel, az esztendő hat-nyolc-tíz hónapján át. A mieink pedig szabadtéri pályán edzenek ama ritka alkalomkor, amikor jég is van, mérkőznek egy bajnokságban, amely ha nem lenne szomorú, akkor humorosnak lehetne tekinteni. Acsarkodnak egymásra a csapatok, viszály robban ki, örök harag alakul ki játékos és válogatott edző között, s már maguk a vezetők is azt mondják, hogy még egy botrány és vége a magyar jégkorong sportnak. Nem tudom, meddig őrizzük meg újabb botrány nélkül a magyar hoki, de elvitathatatlan tény, hogy a válogatott csapat a várakozás felett állt helyt a világ bajnokság „C” csoportjának tornáján. Mészöly Kálmán, a labdarúgók argentinai túrája után, elismeréssel beszélt játékosai fegyelmességéről. Aztán hozzátette: „Bár ne

lennék ennyire fegyelmezették, de az elődők csibészése olykor jelentkezik a játékunkban is”. A magyar jégkorongozásban valahogyan fordítva hangzana ez a panasz...

Ha a hokisok elismerést érdemelnek, akkor az asztaliteniszesezőknek felsőfokon jár a dicséret. Nem egyszerűen azért, mert elnyerték az elsőséget a Szuper Ligában. Önmagában véve ez sem kis teljesítmény, ám emeli a győzelem értékét, hogy Ipswichben, a döntő mérkőzésen Európa legjobbjára, Klampár nélküli állt ki a csapat. Klampár teljesen váratlanul maradt itthon, jóformán csak elutazása előtti pillanatokban derült ki, hogy meg kell őt műteni. Tehát pszichikai hátránya is került a magyar válogatott! Sok játékos ilyen helyzetben valószínűleg „fejlővést” kap, Gergely és Jónyer azonban nem kezdte magát sajnálni a balszerencse miatt, hanem ketten együtt megszerezték a sikerhez szükséges négy győzelmet. Csak hát mi lesz a világbajnoki csapattal?! Klampár Tibornak kivették a vakkelet. Felhívtuk őt a Sportközházban. Bár az operáció a legjobban sikerült, a versenyző nem volt éppen vidámnak mondható. Jó esetben másfél hét múlva kezdhet úszni és körülbelül egy héttel az úvidéki VB előtt próbálkozhat az edzéssel, de csak kellő óvatossággal.

NB II

Ózd: kedvező helyzetben

A 24. fordulóban igen kedvezően alakult az ózdiak útja az NB I. felé. Mindkét riválisa vereséget szenvedett és Gyöngyös előtt négy, az STC előtt pedig már hét pont előnyt szereztek. A SZEOL előnye nőtt, mert a Ganz-MÁVAG csak döntetlenre ért el. A Haladás tartja előnyét az Olajbányással szemben, a Komló pedig három ponttal követi a vasiakat.

KELETI CSOPORT

Asztalos SE—Salgótarján	1-0
Lehel SE—MVSC	0-1
Kazincbarc.—H.—bőszörm.	3-3
Ózd—Karcag	5-0
DUSE—Gyula	1-2
Gyöngyös—D. Kinizsi	0-1
Szabó L. SE—Szolnok	4-0
HMSE—Eger	2-1
Nagybányász—Szarvas	2-0
B. Volán—Papp J. SE	2-0

Az élcsoporthoz tartoznak: Ózd 36, 2. Gyöngyös 32, 3. Salgótarján 29.

A gólgáros kizárásáról

Néhány hete szűkszávú közleményben jelentették be, hogy Peter Bucher válogatott kézilabdást kizárták a bajnokságra törő Göppingen csapatából. A hetvennyolcoszoros válogatott, balkezes átlövő „szomszomsága” már összel is gondot okozott a csapat háza táján. Később ittasan teljesen összerúgta gépkocsiját. A csapat vezetői ekkor utolsó figyelmeztetésben részesítették. A kizárás megelőző héten, kedden és szerdán előzetes bejelentés nélkül, igazolatlanul hiányzott az edzésről. Ezzel az utolsó figyelmeztetés utáni figyelmeztetésével betelt az a bizonyos pohár. A szombati fordulón már nem is szerepeltették a rangadón. A csapat edzője a többi között így nyilatkozott: „Valóság tragédia, de el kell fogadnunk a döntést. Bucher góljaira égető szükségünk lenne, de esetleges visszatérése már lehetetlen. Tönkretenné a csapatellemet...”

Könnyű volna most a kizárt kézilabdás tetteit egyik-másik magyar sportoló, labdarúgó, esetéhez hasonlítani és utólag számonkérni az elmaradt felelősségre vonást, avagy a túlzott engedelmiséget. Bucher kizárását tanulságok levonása, a jövő érdekében választottuk a cikk témájául. A kizárás kapcsán ugyanis bizonyos erkölcsi kötelezettségekre és az elengedhetetlenül szükséges vezetői következetesre szeretnénk irányítani a figyelmet. Számítlan további, például a Dynamo Dresden három labdarúgójára ellen hozott kizáró döntés-

sel bizonyíthatjuk, hogy a nemzeti válogatottság, a klub színeinek képviselete elengedhetetlen erkölcsi kötelezettségekkel jár együtt, szakmai és morális okok miatt is! Nem mintha a sportolók más, valami különleges ember lenne, de rá a lelátókról ezrek, a televízió képernyő előtt tíz- és száz-ezrek figyelnek. A kivételes képességű versenyzőket elismeri a társadalom. Az az ismert, kiváló sportolók többé-kevésbé kirakatként élnek, kevesebbet engedhetnek meg maguknak ismeretlen embertársaiknál. Ellenkező esetben viszont, amint ezt a kizárt kézilabdázó története mutatja, méltatlanná válnak a közösség képviselőit, s ilyenkor következetes, az illető közösségre is nevelő hatású döntéseknek kellene következniük. És a telefonoknál ilyenkor némán kellene maradniuk, vagy ha meg is szólalnának, a közbenjárónak udvarias, de elutasító választ kellene adni. Bizonyos határon túl ugyanis meg kellene szünnie a jószívűségnek.

S ha mostanában sokan elmélkednek azon, hogy például az idehaza már nem nagyon villogó Fazekas László miért játszik a hírek szerint hétről hétre igen jó formában, tévednek, akik csak a nagyobb összegű prémiummal magyarázzák a nagyobb igyekezetet. A jó játék, a magasabb színvonalú teljesítmény igaz rugója csak mellékesen az anyagiakban, s jóval inkább az erkölcsi tartásban, a vezetői következetességében rejlik...!

SAKK

1981/4. számú feladványunkra a szokásosnál több megfejtés érkezett, de nem mindenkinek jött rá a kulcslelésre. Ez a 0—0—0 vagyis a hosszúság volt! Ezután a sötét lépésétől függően, más-más módon, de a következő lépésben mattot lehetett adni. (Ha például a sötét vezért tett fel, úgy a Hb1 adott mattot stb.) A feladvány beküldőjét megillető pénzjutalmon kívül (Farkas Dániel, Eger) könyvtulajdonosok: Ádám Zoltán Gyűjtő, Kis Zoltán Sátoraljaiújhegy, Zsámboki István Balassagyarmat, Emperger

György előzetes Főv. Bv. Intézet I., Orsós András Kaposvár.

Vitára adott okot az 1981/2. számú feladvány, amelyet legutóbb a helyére kívántunk tenni. Egy sajnálatos elírás történt a kiigazításban, amit érdekel, úgyis emlékszik rá, tehát a helyes kulcslelés a Val volt (s nem a Va7).

Még két apróság: 1/ Már készülünk arra, hogy a mostaninál nehezebb feladványokat adjunk közre. Ennek érdekében sorra feldolgozzuk az olvasóinktól beérkezett és más forrás után is nézünk. (Persze akinek van egy szellemes feladványa, továbbra is küldje.) 2/ Mint a mostani nyertesekből is kitűnik, még az ország legtávolabbi pontjairól is be lehet küldeni időre a megfejtéseket. Mégis a megfejtések fele kévsze érkezik. Így persze hiába jó, nem kerülhet a nyertesek közé. Tehát kérjük — a saját érdekében —, hogy időben küldjék el a leveleket, s mindig írják rá, hogy 1981/4. hánnyadik feladvány.

1981/5. számú feladvány: Világos: Kb7, Vc6, Bc8, Hd6, Hh2, Fe4, gyalogok: b3, a2, d2, f2, g4 Sötét: Ke5, Fe6 gyalogok: a3, b4, g5 A világos indul és két lépésben kell mattot adnia! Itt is a kulcslelést kell megtalálni. Beérkezési határidő: 1981. március 30.

HÍRADÓ

SAJTOSZEMLE Szerkesztő: a szerkesztő bizottság Budapest V. Steindl utca 8. sz 1054 Kladis: 82 Iga25áduévi Mints7818num Bv. Országos Baranyasokcs69 81—1214, Szikra Lapnyomda, Budapest

NYUGATI CSOPORT

Olajbányász—Szekszárd	2-1
Péti—Soproni SE	2-1
PVSK—Dombóvár	5-1
Sabaria—Sellye	0-2
Bakony Vegy.—Keszthely	0-0
Bauxitbányász—Füzfő	1-0
Ajka—Haladás	0-1
Mohács—Véménd—Komló	0-0
MÁV DAC—Várpalota	4-2
Bábolna—Rákóczi SE	1-1

Az élcsoporthoz tartoznak: 1. Haladás 35, 2. Olajbányász 33, 3. Komló 32.